

B I B L I O T H E C A
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
T E V B N E R I A N A

COLLECTIO PSALTERII
BEDAE VENERABILI
ADSCRIPTA

EDIDIT

GERALD M. BROWNE

MONACHII ET LIPSIAE
IN AEDIBVS K. G. SAUR MMI

Gedruckt mit Unterstützung der Förderungs-
und Beihilfefonds Wissenschaft der VG WORT GmbH,
Goethestraße 49, 80336 München

Die Deutsche Bibliothek – CIP-Einheitsaufnahme

Beda <Venerabilis> :
Collectio psalterii Bedae venerabili adscripta / ed. Gerald M. Browne. –
Monachii : Lipsiae : Saur, 2001
(Bibliotheca Teubneriana)
ISBN 3-598-71229-4

© 2001 by K. G. Saur Verlag GmbH & Co. KG, München und Leipzig
Printed in Germany

Alle Rechte vorbehalten. All Rights Strictly Reserved.
Jede Art der Vervielfältigung ohne Erlaubnis des Verlages ist unzulässig.

Druck und Bindung: Druckhaus „Thomas Müntzer“ GmbH, Bad Langensalza

PRAEFATIO

Hoc opusculum quamquam Bedae in indice librorum suorum, quem ad calcem historiae ecclesiasticae gentis Anglorum (5,24) adiunxit, non nominauit—nisi id appendicem ad librum hymnorum diuerso metro siue rhythmo pertinentem duxit—ueri simile est ei adscribendum esse, ut J. Fraipont, qui nouissimus edidit, animaduertit: “... de eius genuinitate certe non constat. Tamen Bedae nomen prae se fert in tribus codicibus quibus asseruatur, et quorum uetustissimus (Coloniensis 106) iam saeculo IX ineunte transscriptus est ... Insuper Alcuinus hoc opus Bedae anno 802 laudare uidetur his uerbis: ‘Psalterium paruum quod dicitur beati Bedae presbyteri, quod ille collegit per uersus dulces in laude Dei ex orationibus per singulos psalmos iuxta hebraicam ueritatem’ (epist. CLVI [259], ad Arnonem, PL, C, c. 407 B...). Denique, psalmodum recensio quam patefaciunt hi nostri ‘flores ex psalterio’, proxime accedit ad textum ‘insularem’ Hieronymi uersionis ex hebraico. Quapropter non est cur Bedae hoc opusculum abnegetur” (CCSL CXXII, Turnholti 1955, 406).

Textus huius editionis pendet ex tribus testibus:

P = Parisinus (Bibl. Nat. Lat.) 1153, saec. IX (circ. 850), membranaceus, ff. 56^v-65^v (ex abbatia S. Dionysii)¹

1 Cf. W. Meyer, *Gildae oratio rythmica*, Nachrichten von der Königlichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen, Phil.-hist. Klasse, 1912, 51-52.

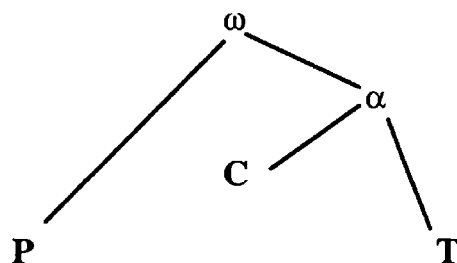
VI

PRAEFATIO

C = Coloniensis (Domkapitel) 106, saec. IX (circ. 805), membranaceus, ff. 65-71²

T = Parisinus (Bibl. Nat. Lat.) 13.388, saec. IX (circ. 850), membranaceus, ff. 81^v-101 (e scriptorio S. Martini Turonensis)

Hi testes quomodo inter se cohaereant ex stemmate planissime intellegitur:

P textum optimum praebet, quamvis omissiones (12,4; 16,1.8; 24,18; 65,4; 102,1; 118,169; 142,9; 148,14) et menda (68,19; 85,17; 105,47; 112,2; 118,29.36.76.108. 116.165; 142,2; 146,11; 148,14; 149,4) contineat. **C** et **T** ex eodem codice descriptos esse suadent omissiones communes (3,4 et 7; 24,20-25,9; 27,7; 44,7; 53,4-54,2; 60,2; 62,2; 66,7-8; 85,12; 103,1; 106,8; 111,7; 117,8; 118,64; 142,8; 144,2; 145,2) et menda communia (31,5; 42,1; 47,15; 60,4; 69,2; 75,10). Praeterea suas uterque omissiones et errores habet: **C** omissiones in 5,2; 12,5; 15,1; 18,13-14; 44,18; 70,2; 72,28; 87,3 et errores in 2,11; 9,3; 19,8; 24,11; 26,1.7; 32,18; 35,8; 37,22.23; 41,2; 46,7; 49,8.10; 50,16; 62,4; 65,8; 70,4; 73,19; 79,8; 81,3;

2 Cf. L.W. Jones, Cologne MS. 106: A Book of Hildebald, *Speculum* 4, 1929, 27-61. Cuius manus si exemplum inspicere uelis, uideas W. Arndt, *Schrifttafeln zur Erlernung der lateinischen Palaeographie II* (ed. 2), Berolini 1888, Tab. 42.

83,13; 85,6.11; 102,1; 105,47; 113,9; 118,7.124; 138,8; 141,8; 147,18; 148,3; **T** omissiones in 9,33-11,2; 16,1-7; 39,2; 49,8 et errores in 38,9; 50,17; 61,6; 62,2; 78,8; 98,5; 105,3. Praeterea cum **T** in 5,9; 18,14; 102,1 lectiones praebeat quas **C** in margine habet, ueri simile est librarium **T** textum **C** postquam correctus esset legisse et hic illic lectiones in eo repertas in opus suum inseruisse.

Iam Fraipont animaduertit psalmorum in hoc opusculo recensionem proxime accedere ad textum “insularem” Hieronymi uersionis ex hebraico (uid. supra), h.e. ad codices IAK³, quorum secundus (codex Amiatinus) unus est ex illis tribus pandectis Veteris et Noui Testamenti in monasterio apostolorum Petri et Pauli quod est ad Viuraemuda et Ingyrium ante a. D. 716 conscriptis. Quorum pandectarum textus Bedae ipsi, cum satis constet eum ad suos commentarios elaborandos consuluisse⁴, etiam in hoc libello consarcinando praecipue usui esse poterat. Utique si quis apparatus criticum huius editionis inspexerit, facile comperiet quotiens textus opusculi ad A (una cum IK aut sine eis) quadret: uid. ad 24,18; 30,2; 32,22; 48,16; 50,19; 82,19; 104,5; 108,21; 112,2; 118,165; 139,2. Sunt autem loci ubi auctor, A (± IK) secutus, lectionem falsam praebere uidetur: cf. ad 9,33; 20,14; 32,22; 34,9; 52,7; 63,2; 87,3; 99,2. Etiam plures sunt loci in quibus textus cum A (± IK), accedentibus aliis codicibus, congruit: uid. e.g. ad 7,3; 16,15; 18,13; 21,20; 24,5; 27,3; 32,18; 33,23; 37,23; 45,2; 47,15; 49,23; 50,3; 56,2; 60,3; 65,4.9; 66,2; 68,19; 70,1.2; 76,2.3; 83,13; 85,1; 100,2; 101,2.3; 102,4; 110,1;

3 Codices secundum editionem Vulgatae Stutgardiensis (infra, n. 9) cito.

4 Vid. S. Connolly et J. O'Reilly, *Bede: On the Temple*, Liuerpulae 1995, liv-lv; cf. etiam M.L.W. Laistner, *Bede Venerabilis expositio actuum apostolorum et retractatio*, Cantabrigiae, Mass. 1939, xxxix.

117,7; 131,14; 137,1; 140,3; 149,6.

Fraipont demonstra nonnulla in **C** et praesertim in **T** Psalterio Gallicano (**g**) accommodata esse (uid. op. laud., 452), ut ex apparatu nostro facile apparebit, ubi maximam partem hae lectiones et in Psalterio Romano (**r**) reperiuntur: uid. e.g. (in **α**) ad 5,2+⁵; 15,1+; 29,13+; 33,2+; 34,9+ (tantum **g**); 39,3; 56,2+; 58,2; 85,16+; 104,4; 106,9; 132,3+; 142,10 (tantum **g**); (in **C**) 16,5; 58,2 (tantum **g**); 118,7; (in **T**) 20,14; 27,3; 29,13+; 33,21+ (tantum **g**); 35,8; 46,7+; 50,12.19+; 53,3; 56,2; 62,3+.4+; 64,6; 65,9; 82,19.

Praeterea in nonnullis locis **C** et **T** cum Psalterio Romano solo congruunt (hic illic accedentibus codicibus uersionis iuxta Hebraeos): uid. ad 1,2+; 18,13+; 24,7; 47,15+; 56,2; 65,20+; 70,2.12; 85,7.16+.17+; 101,2+; 102,1.3; 103,31; (**C**) 5,9+; (**T**) 15,2+; 88,15; 111,1; 129,2. Sed et **P** nonnumquam cum Psalterio Gallicano uel Romano contra uersionem iuxta Hebraeos consentit: e.g. 5,4; 34,1+ (tantum **r**); 35,12+; 39,17 (tantum **r**); 51,10+; 58,17+; 102,4; 108,22+; 118,92+. Porro sunt loci ubi **PCT** simul lectiones e Psalterio Gallicano uel Romano depromptas praebent: e.g. 1,1+; 2,11+; 16,7; 33,21+; 35,10+ (tantum **r**); 40,5+ (tantum **r**); 94,7 (tantum **r**); 120,1 (tantum **r**); 142,11⁶; hi loci, qui archetypo adscribendi sunt, demonstrant auctorem huius libelli uersionem Hieronymi hebraicam hic illic psalterio in sacra liturgia usurpato accommodasse, fortasse quia hoc—ut tunc mos erat—ad uerbum edidicerat. Quoniam Beda ipse Psalterio Romano uti

5 + designat lectionem et in nonnullis uersionis iuxta Hebraeos codicibus (non autem in IAK) repertam. N.B. lectiones correctas non notauimus.

6 Cf. etiam 106,8+ (ubi **PT** cum **rg** congruunt) et 118,7 (**PC** cum **r**).

consuerat⁷, magni ad opusculum ei attribuendum momenti sunt illae lectiones solo in r repertae (uid. supra).

In hoc libello edendo, mihi quidem satis persuasum habeo textum cum A (± IK) congruere debere, nisi Psalterio Romano accommodatus sit. Hos autem locos, ubi auctor, A (± IK) secutus, lectionem falsam praebere uidetur (cf. supra), correxi. Textum, imaginibus **PCT** phototypice depictis usus⁸, transscripsi et operam dedi quam maximam ut ueram speciem exprimerem. Colometriam horum testium, quae non semper cum editione Vulgatae Stutgardiensis⁹ consentit, secutus sum; quorum rationem scribendi seruauit¹⁰.

7 Cf. P.H. Blair, *The World of Bede*, Cantabrigiae 1990, 255-256. Cf. etiam *Hist. eccl.* (ed. Colgrave et Mynors, Oxonii 1969) 96,3-4 et 13-14 ubi Beda ps. 50,7 et ps. 6,8 secundum Psalterium Romanum citauit; sim. 136,8: ps. 67,7; 168,36: ps. 95,5; 342,29-30: ps. 17,15; 374,4-5: ps. 83,3; 426,18-19: ps. 65,5.

8 Dr. B. Swann et Prof. Dr. R. Merkelbach gratias habeo, utpote quorum mihi prior imagines testium **P** et **T**, alter testis **C**—qua erant beneficentia—subministrauerint; et Prof. Dr. M. Parca, quae Lutetiae Parisiorum **P** et **T** pro me inspexerit, gratias ago.

9 R. Weber et al., *Biblia Sacra iuxta Vulgatam uersionem* (ed. 4), Stutgardiae 1994.

10 N.B. Formis quae *d* in *ad* ante *f*, *n*, *p*, *s* in compositis seruant testes nostri non semper utuntur, nedum correctores eorum: 24,18 *adflictionem* **P*** : *aff-* **P^c** (*humilitatem* α); 118,50 *afflictione* ω, 153 *adflictionem* **P** : *aff-* α; 50,17 *adnuntiabit* ω : *ann-* **P^cT^c**; 74,10 *adnuntiabo* ω : *ann-* **P^c**; 34,2 *adprehende* ω : *app-* **P^cT^c**; 72,28 *adpropinquare* **P*** : *app-* **P^c** (*propinquare* α); 48,16 *adsumpserit* **P*C** : *ass-* **P^cT**. In quibus locis, nisi testes ipsi—non correctores eorum—contra conspirant, formas quae *d* habent imprimendas curauit. Cf. etiam 66,2 *inlustret* ω : *ill-* **P^c** (sed in 12,4 *inlumina* non correctum est) et 41,2 *inrigationes*

Hoc opusculum nouissimus, ut iam dixi, in lucem protulit J. Fraipont (CCSL CXXII, Turnholti 1955, 406, 452-470), qui primus tribus testibus **PCT** usus est; nam editores priores singuli singulos dumtaxat testes usurpauerunt: A. Quercetanus (h.e. A. Duchesne), Alcuini opera, Lutetiae Parisiorum 1617, 252-264 (= Frobenius [Forster], Alcuini opera II, Ratisbonae 1777, 96-102; PL CI 569-579): **P**; E. Martène, Thesaurus nouus anecdotorum V, Lut. Par. 1717, 383-394 (= F.A. Giles, Bedae opera I, Londinii 1843, 221-239; PL XCIV 515-527): **T**; A. Wilmart, Precum libelli quattuor aeui Karolini I, Romae 1940, 143-159: **T** (cf. Fraipont 452). Editor autem nouissimus, quamquam ei **PCT** adminiculo erant, non semper eos recte legit, atque apparatus suum mendis impleuit; praeterea lectiones **T** ex editione Wilmartiana, non e codice ipso, excrispsit. Indicem etiam uerborum, qui ad libelli latinitatem indagandam usui maximo esse potuit, omisit.

ω : irr- **P^c**. Porro notanda sunt nomina sacra: 50,14 *iesu* **P^{*}** : *ih-su* **P^c** : *ihū* α; 149,4 *ies(s)u* **P^{*}** : *ihesu* **P^c** : *ihū* α; 78,9 et 84,5 *ih̄s* ω; 13,7 et 52,7 *israhel* **PC** : *isrl̄* **T**; 105,48 *israhel* **C** : *isrl̄* **PT**. Hic, ut mos hodie est, nomina non contracta curauim imprimenda. Notandae sunt etiam uariationes quales in 2,10 ubi pro *intellegite* **P^{*}C** habent **P^cT** -ig- (sim. 5,2) et in 24,7 ubi pro *adulescentiae* **T** habent **P** -do- et **C** -li-; cf. 38,8 et 61,6 *praestolatio* **PT** : -tu- **C**. In 32,22 in **C** *exspectabimus* pro *exp-P* (*sperauimus* **T^r**) legimus (quamquam alibi—32,18; 37,16; 39,2; 146,11—omnes testes *exp-* praebent) et in 67,2 *exurgat* in **T** pro *exs-* **PC** (cf. 9,33 *exsurge* **P^cC** : *et s-* **P^{*}** : *deest* **T**). Quas orthographicas quisquillas hic separatim colligere malui potius quam in apparatu critico distributas circumspergere. Praeterea animaduertat lector me uariationes inter *ae* et *e* in testibus passim repertas (e.g. 54,2 *depraecationem* **T**, 58,17 *mee* **T**) non notasse.

Quae menda tollere conatus, spero me psalterium paruum
Bedae Venerabili adscriptum ad integram formam pristi-
namque reuocasse¹¹.

Urbanae
mense Decembri MCMXCVIII

G.M.B.

11 Si plura eis quae in hac praefatione disserui de hoc
opusculo doceri uelis, adeas B. Ward, *Bede and the Psalter*,
Jarrow Lecture 1991, 10-14 et 18-32.

SIGLA

P	Parisinus 1153, ff. 56 ^v -65 ^v		
C	Coloniensis 106, ff. 65-71		
T	Parisinus 13.388, ff. 81 ^v -101		
α	consensus C et T		
ω	consensus P et α		
P*	C*	T*	ante correctionem
P^a	C^a	T^a	uocabulum/a a correctore additum/a
P^c	C^c	T^c	uocabulum/a a correctore mutatum/a
T^r	in rasura		
h	Psalterium iuxta Hebraeos secundum ed. Stutgard. (supra, n. 9)		
r	Psalterium Romanum sec. R. Weber, Le psautier romain et les autres anciens psautiers latins, Romae 1953		
g	Psalterium Gallicanum sec. ed. Stutgard. (supra, n. 9)		
Rönsch	H. Rönsch, Itala und Vulgata, Marburgi 1875		
Sainte-Marie	H. de Sainte-Marie, Sancti Hieronymi Psalterium iuxta Hebraeos, Romae 1954		

N.B. 1) Textus huius editionis cum **h** et teste/ibus in app. crit. non nominato/is consentit: e.g. "et *om.* **α**" = "et **P** **h** : *om.* **α**".

2) Solos in h citatos codices (RFCI/ΣAKΘSL) usurpare soleo, hic illic alios, eisdem siglis usus ac Sainte-Marie (sed Λ loco Λ^L , Σ loco Σ^T , Ω loco Ω^M scribo).

3) In hrg citandis: + = cum; - = praeter; IAK. = IAK soli lectionem praebent; IAK = IAK et al. lectionem praebent (omnes testes apud Sainte-Marie citantur).

4) Colometria textus cum ω consentit. Hos locos in quibus testes inter sese discrepant in apparatu altero notavi, ubi, secundum usum testium, littera grandis (e.g. *Rex, Dominus*) uersum nouum designat, minuta (*rex, dominus*) uocabulum cum uersu praecedenti coniungit. Qui apparatus, ut prior, negatiuus est: e.g. "rex α " = "Rex **P** : rex α " (h.e. in **P**—uid. 5,3—*Rex* primum noui uersus uocabulum est, ut in editione mea—sed *rex*, ut mos hodie est, scripsi—, in α *rex* cum praecedenti coniungitur).

5) Versus in hoc opusculo, ut in Psalterio ipso, usurpati bimembres esse solent; nonnumquam autem trimembres (e.g. 49,1.8) et unimembres (e.g. 49,10) inuenies, hic illic et quadrimembres (e.g. 85,3.4). Quam colometriam per interpunctionem enucleare conatus sum, saepenumero usum uiri docti J.M. Harden, Psalterium iuxta Hebraeos Hieronymi (Londinii 1922), secutus, necnon et testium ipsorum, praecipue **T**; cuius distinctiones, interdum etiam in **P** et **C** repertas, ad colometriam cognoscendam utiles in apparatu altero notavi.

COLLECTIO PSALTERII BEDAE

1 ¹Beatus uir qui non abiit in consilio impiorum, et in uia peccatorum non stetit, et in cathedra derisorum non sedit.

²Sed in lege Domini uoluntas eius, et in lege eius meditabitur die ac nocte.

³Et erit tamquam lignum transplantatum iuxta riuulos aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, et folium eius non defluet; et omne quod fecerit prosperabitur.

2 ¹⁰Nunc ergo, reges, intellegite; erudimini, iudices terrae.

¹¹Seruite Domino in timore, et exultate ei in tremore.

¹²Adorate pure, ne forte irascatur et pereatis de uia.

3 ⁴Tu autem, Domine, clypeus circa me, gloria mea et exaltans caput meum.

⁷Surge, Domine; saluum me fac, Deus meus.

Tit. Collectio Psalterii Bedae P : Dicta Bedae pr(esbyter)i (in marg. de singulis psalmis) C (in ind. Beati Bedae pr(es)b(yte)ri dulcissimi uersus collecti de singulis psalmis uel laude Dei et oratione, quod psalterium eiusdem patris nominatur) : Incipiunt uersi uenerabilis Bedae presbiteri collecti de singulis psalmis orationibus conuenientes cotidianis T

1 ¹ habiit **C*** | et² **h** (FCΣΘS) + rg : om. **h** | derisorum **C**, cf. Rösensch 463 || ² uoluntas **P** **h** + g : fuit u. α **h** (Λ.) + r

2 ¹¹ exaltate **C*** | ei **h** (ΣS.) + rg : om. **h**

3 ⁴ et ⁷ om. α

1 ³ Quod¹ **C** | et² **C**

4 ²Miserere mei, et exaudi orationem meam.

5 ²Verba mea audi, Domine; intellege murmur meum,
³rex meus et Deus meus, ⁴quia te deprecor.

⁹Domine, deduc me in iustitia tua propter insidiatores meos; dirige ante faciem meam uiam tuam.

6 ²Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

³Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum; sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea,

⁴et anima mea turbata est ualde; et tu, Domine, usquequo?

⁵Reuertere, Domine, erue animam meam; salua me propter misericordiam tuam.

7 ²Domine Deus meus, in te speraui; salua me ab omnibus persequentibus me et libera me,

³ne forte capiat ut leo animam meam, laceret et non sit qui eripiat.

8 ²Domine dominator noster, quam grande est nomen tuum in uniuersa terra.

9 ³Laetabor et gaudebo in te; canam nomini tuo, Altissime.

5 2 audi] auribus percipe α h (ΘS.) + rg | intellege om. C* || 4 quia] quoniam ad P + rg || 9 iustitia tua PT h + g : trsp. C h (RC) + r | meam ... tuam PC* h, cf. g : trsp. C^aT h (Θ.), cf. r

6 5 erue P*α h, cf. g : et e. P^a h (RFΣ), cf. r | salua me om. α

7 2 me² om. α || 3 et (T^a) laceret | eripiat α h (IAK) : eruat P h

8 2 quam om. P

9 3 nomine C | altissime h (CIEKΘL) + rg: -mi (cf. e.g. 26,7

5 3 rex α

6 4 et¹ C | Et² C || 5 reuertere C

³³⁽¹²⁾Exsurge, Domine Deus, leua manum tuam; noli obliuisci pauperum.

10 ⁶Dominus iustum probat:

11 ²salua nos, Domine.

12 ³Usquequo exaltabitur inimicus meus super me? ⁴Conuertere, exaudi me, Domine Deus meus.

Inlumina oculos meos, ne umquam obdormiam in morte, ⁵nequando dicat inimicus meus: Praeualui aduersus eum.

13 ⁷Exultabit Iacob, et laetabitur Israhel.

14 ⁴Timentes autem Dominum glorificat Deus.

15 ¹Custodi me, Deus, quoniam speraui in te, ²dicens Deo: Dominus meus es tu; bene mihi non est sine te.

infra) h || 33-11,2 om. T || 33 exsurge (et s. P*) + rg : surge h | deus om. C | noli] ne C h (A.) (cf. rg ne obliuiscaris), *quod si auct., A secutus, scripsit, corrigendum*

11 2 nos (ex u. 8?, cf. rg me) om. h

12 4 exaudi P* h + g : et. e. P^aα h (RCΣΘ) + r | inlumina—morte om. P | morte α h (CΙΣAKΘS) : -tem h + rg || 5 dicat om. C*

14 4 deus om. P h + rg

15 1 me om. C* | domine (h [CΘ] + rg) deus α || 2 dominus P h + g : d. deus C h (Θ.) : deus T h (ΣLO) + r

10 6 dominus C

11 2 salua C

12 4 Conuertere P | inlumina C || 5 nequando P^c

14 4 dominum T

16 ¹Intende deprecationem meam, auribus percipe orationem meam.

⁵Sustenta gressus meos in callibus tuis, et non labentur uestigia mea.

⁶Inclina aurem tuam mihi, audi eloquium meum.

⁷Mirabilem fac misericordiam tuam, saluator sperantium in te.

⁸Custodi me quasi pupillam intus in oculo; in umbra alarum tuarum protege me.

¹⁵Ego autem in iustitia uidebo faciem tuam.

17 ²Diligam te, Domine, fortitudo mea.

18 ¹³Ab occultis meis munda me; ^{14a}superbis quoque libera seruum tuum.

¹⁵Sint placentes sermones oris mei, Domine, fortitudo mea et redemptor meus.

19 ⁸Nos autem nominis Domini Dei nostri recordabimur.

20 ¹⁴Exaltare, Domine, in fortitudine tua; cantabimus et psallemus fortitudines tuas.

16 1-7 *om.* T || 1 auribus—meam *om.* P || 5 et] ut C, *cf.* rg || 7 in te + rg : *om.* h || 8 me² *om.* P* || 15 autem h (FA.) + rg : *om.* h

17 2 mea et redemptor meus α (*ex 18,15*)

18 13 *om.* C* | meis h (IAKS.) + rg : *om.* h | me P h + g : me domine α h (CΣ) + r || 14 a—tuum] et ab alienis parce seruo tuo C^aT + rg || 15 *om.* α (*cf. ad 17,2 et 19,8*)

19 8 dei nostri *om.* P | recordabimur oris mei C (*ex 18,15*)

20 14 psallimus P*C h (ΣAKΘ), *quod si auct., A secutus, scripsit, corrigendum* | uirtutes T + rg

16 5 sustenta P || 7 mirabilem C || 15 iustitia T

18 15 domine P^c

21 ²⁰Tu autem, Domine, ne longe facias; fortitudo mea, in auxilium meum festina.

²¹Erue a gladio animam meam; ²²salua me ex ore leonis.

22 ⁶Et benignitas et misericordia subsequitur me omnibus diebus uitae meae,

23 ⁵et accipiam benedictionem a Domino.

24 ¹Ad te, Domine, animam meam leuabo.

⁴Vias tuas, Domine, ostende mihi; semitas tuas doce me.

⁵Deduc me in ueritate tua, et doce me quia tu es Deus saluator meus.

⁷Peccatorum adulescentiae meae, et scelerum meorum ne memineris.

Secundum misericordiam tuam recordare mei.

¹¹Propter nomen tuum propitiare iniquitati meae, quoniam grandis est.

¹⁶Respice in me et miserere mei; ¹⁷de angustiis meis educ me.

¹⁸Vide humilitatem meam et laborem meum, et porta omnia peccata mea.

21 20 longe **T**^r | facias **C** h (FIAK), cf. r (fort. uerbum absolute usurpatum: cf. Rönsch 366) : fias **P** h : sis a me **T**^r, cf. r

22 6 tua (**P**^a**T**^a h [Ω.] + rg) subs. | subsequitur **P*****C** h (AK) + rg (-etur h) : -atur **P**^c h (Λ.) : -entur **T** h (ΣΘ)

23 5 et accipiam (ut cum 22,6 congruat)] accipiet h

24 1 leuo **P** h (RL) || 4 et (**P**^a**T**^a h [ΘΛΩ.] + rg) semitas || 5 me domine **T** | et om. **P** | es h (IAK) + rg : om. h || 7 misericordiam **P** h + g : magnam m. α + r || 11 iniquitate **C*** || 17 angustis **C** || 18 humilitatem α h (AK.) + rg : afflictionem **P** h | et—meum om.

22 6 et¹ **C** | me· **T**

23 5 et **C**

24 7 meae· **T** | tuam· **PT** || 11 tuum· **T**

²⁰Custodi animam meam, et libera me.

25 ⁸Domine, dilexi habitaculum domus tuae.

⁹Ne auferas cum peccatoribus animam meam; ¹¹redime me et miserere mei.

26 ¹Dominus lux mea et salutare meum: quem timebo?

⁷Audi, Domine, uocem meam inuocantis; miserere mei et exaudi me.

⁹Ne abscondas faciem tuam a me; ne declines in furore a seruo tuo.

Auxilium meum fuisti: ne derelinquas me, et ne dimittas me, Deus saluator meus.

¹¹Ostende mihi, Domine, uiam tuam, et deduc me in semita recta propter insidiatores meos.

¹²Ne tradas me, Domine, animae tribulantium me.

¹³Ego autem credo quod uideam bona Domini in terra uiuentium.

27 ²Audi, Domine, deprecationem meam, cum clamauero ad te.

³Ne tradas me cum impiis et cum operantibus iniquitatem.

⁷Dominus fortitudo mea et scutum meum.

28 ²Adorate Dominum in decore sancto.

P || 20 et—25,9 *om.* α

26 1 tuum **C** || 7 uocem *om.* **C*** | meam **P** : te **T^r** : *om.* **C** || 9 furore tuo h (—ΘΛ., *cf.* rg) || 11 et *om.* α

27 3 tradas h (IAKΘΣ) + rg : -has h | impiis] peccatoribus **T** + rg || 7 deus **T** | meum *om.* α

26 7 mei· **T** || 11 recta· **PT** || 13 ego **P***

27 3 impiis· **P** : peccatoribus· **T** (*uid. app. crit.*)

28 2 adorate α

29 ¹¹Audi, Domine, et miserere mei.

Domine, esto adiutor, ¹³ut laudet te gloria et non taceat.

Domine Deus meus, in sempiternum confitebor tibi.

30 ²In te, Domine, speravi; non confundar in aeternum: in tua iustitia salua me.

³Inclina ad me aurem tuam; uelociter libera me.

⁴Quia petra mea et munitio mea tu es, ⁶in manu tua commendabo spiritum meum.

¹⁶In manu tua tempora mea.

Libera me de manu inimicorum meorum et persequentium me.

¹⁷Ostende faciem tuam super seruum tuum; salua me in misericordia tua.

31 ¹Beatus cui dimissa est iniquitas, et absconditum est peccatum.

⁵Peccatum meum notum facio tibi, et iniquitatem meam non abscondo.

⁷Tu es protectio mea, ab hoste custodies me.

32 ¹⁸Ecce oculi Domini super timentes eum, et expectantes misericordiam eius.

²²Fiat misericordia tua, Domine, super nos, sicut expectauimus te.

29 13 ut] et T h (Ω.) | gloria mea T h (Θ.) + rg | aeternum α h (B.) + rg

30 2 tua iustitia α h (AK.) + r : *trsp.* P h + g || 3 libera] exaudi T, *cf. ps. 68,18* rg || 4 petra—tu] fortitudo mea α, *cf. g* || 6 manus tuas C^cT + rg | commendabo α h + g : -do P h (FI) + r || 17 salua—tua *om.* α

31 1 demisa C || 5 abscondito CT*

32 18 oculi α h (FIKS.) + rg : -us P h | domine C | et] et super T^a : *om.* C h (AΛ.) *sed cf. 146,11 infra* || 22 fiat α h (IAK.) +

30 4 quia C || 6 In P^c || 16 in T | meorum PT || 17 tuam T

33 ²Benedicam Domino in omni tempore; semper laus eius in ore meo.

⁴Magnificate Dominum mecum, et exaltemus nomen eius pariter.

⁵Quaesiui Dominum et exaudiuit me, et de omnibus angustiiis meis liberauit me.

⁹Gustate et uidete quoniam bonus Dominus; beatus uir qui sperat in eo.

¹⁰Timete Dominum, sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum.

¹¹Quaerentibus autem Dominum non deerit omne bonum.

²¹Dominus custodit omnia ossa eorum; unum ex eis non confringetur.

²³Redimet Dominus animas seruorum suorum.

34 ¹Iudica, Domine, aduersarios meos; pugna contra pugnantes me.

²Adprehende scutum et hastam, et consurge in auxilium meum.

³Dic animae meae: Salus tua ego sum.

⁹Anima autem mea exultabit in Domino, et laetabitur in salute sua.

rg : sit **P** h | expectabimus **C** : sperauimus **T**^r + rg | te] in te α h (BIAK.), *quod si auct., A secutus, scripsit, corrigendum*

33 2 dominum α h (RΣΘL) + rg || 9 est (**P**^aα h [Λ.], *cf.* rg) dominus || 10 omnes sancti α h (IΩ.) + rg || 21 dominus *sic* rg, *cum uersu praecedenti* h | eorum h (O.) + rg : eius h | eis **PC** h + r : his **T** h (Ω.) + g || 23 animas h (IΣAKΘS) + rg : -am h

34 1 inpu[n]gantes **P** h (ΘΛ.) + r || 2 astam **C** || 9 exultauit **C** h (RFA), *quod si auct., A secutus, scripsit, corrigendum* | et **P** h + r : om. α h (Θ.) + g | sua] tua α h (RIAK), *quod si auct., A secutus, scripsit, corrigendum*

33 11 dominum· **T**

34 3 dic **T**

¹⁸Confitebor tibi in ecclesia grandi, ²⁸et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem tuam.

35 ⁶Domine, in caelo misericordia tua. ⁸Quam pretiosa est misericordia tua, Domine,

¹⁰quoniam tecum est fons uitae, et in lumine tuo uidebimus lumen.

¹¹Adtrahe misericordiam tuam scientibus te, et iustitiam tuam rectis corde.

¹²Ne ueniat mihi pes superbiae, et manus impiorum non me commoueat.

36 ²⁵Puer fui siquidem senui, et non uidi iustum derelictum,

²⁸quia Dominus diligit iudicium, et non derelinquet sanctos suos; in aeternum custoditi sunt, ⁴⁰et auxiliabitur eis Dominus.

37 ²Domine, ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripas me.

¹⁶Te enim, Domine, expectabam; tu exaudies, Domine Deus meus.

²¹Quia sequebar bonum, ²²ne derelinquas me.

Domine Deus meus, ne elongeris a me; ²³festina in auxilium meum, Domine Deus salutis meae.

35 8 quia pretior C | est *om.* C*T h (ΘΛ.) | deus T + rg || 10 et h (BΘ.) + r : *om.* h + g | uidemus C || 12 ne] non P h (ΣH) + rg

36 25 fui *om.* T^r | senui] fui T^r || 28 diligit C

37 16 expectabam domine T || 22 <e>longeris C h (I.) || 23 deus α h (AΘ) + r, cf. 50,16 *infra* : *om.* P h + g | me<ae> C

36 28 *fort. In scribendum*

37 16 Tu P* || 21 quia P*T || 22 Ne¹ T | domine α | Ne² C || 23 Festina T

38 ⁸Praestolatio mea tu es: ⁹ab omnibus iniquitatibus meis libera me.

Obprobrium stulto ne ponas me; ¹¹tolle a me plagas tuas.

39 ²Expectans expectaui Dominum, et inclinatus est ad me, ³et audiuit clamorem meum: ¹⁴Domine, ad adiuuandum me festina.

¹⁷Gaudeant et laetentur in te qui quaerunt te.

¹⁸Auxilium meum et salutare meum tu: Deus meus, ne moreris.

40 ⁵Ego dixi: Domine, miserere mei; sana animam meam quia peccaui tibi.

¹¹Tu autem, Domine, miserere mei.

41 ²Sicut areola praeparata ad inrigationes aquarum, sic anima mea praeparata est ad te, Deus.

42 ¹Iudica me, Deus, et discerne causam meam a gente non sancta; a uiro doloso et iniquo salua me.

²Tu enim es fortitudo mea: quare proiecisti me?

38 9 obprobrium T

39 2 ad me om. T || 3 exaudiuit α + rg || 17 in te om. P + r ||

18 tu (post quod es P^a ex g, cf. r) P h : om. α, cf. 69,6 infra

40 5 quia h (B.) + r : quoniam h + g

41 2 ariola C | praeparata¹] praepara C* (-ta est C^a)

42 1 non] et non CT* | uino C* | libera P h (FL) || 2 es (cf. rg)] deus h

38 9 obprobrium C : obprobrium T (uid. app. crit.) || 11 Tolle C

39 2 expectans C | Et C || 3 et α || 14 Domine α || 17 gaudeant α | te¹. T (sed in 69,5 sine interpunctione) || 18 auxilium P

40 11 tu T

42 1 meam T (sim. post sancta; cf. 119,2)

43 ²⁶Surge, auxiliare nobis, et redime nos propter misericordiam tuam.

44 ⁷Thronus tuus, Deus, in saeculum et in aeternum.

¹⁸Propterea populi confitebuntur tibi in saeculum et in aeternum.

45 ²Deus noster, spes et fortitudo, auxilium in tribulationibus inuentus es ualidum.

46 ³Rex magnus super omnem terram.

⁷Canite Deo, canite; canite regi nostro, canite.

47 ¹⁵Quia ipse est Deus Deus noster in saeculum et in perpetuum, ipse erit dux noster in morte.

48 ¹⁶Verumtamen Deus redimet animam meam de manu inferni, cum adsumpserit me.

49 ¹Fortis Deus Dominus locutus est: ⁸Non propter uictimas tuas arguam te, et holocaustomata tua coram me sunt semper.

43 26 surge et C

44 7 et om. α | in om. T^f || 18 tibi om. C

45 2 noster h (FI AK) + rg : -tra h

46 7 canite] cantate C h (Λ.) | deo] d. nostro T h (Ω.) + rg | reti C*

47 15 est h (RA) + rg : om. h | deus² om. α h (ΣΛ.) + r | lux α | monte α

48 16 inferni PC h (AK.) : inferi T h + rg

49 1 dominus deus T || 8 tuas om. T | holocaustamata C ||

43 26 surge C

48 16 meam T (*distinctionem post inferi [uid. app. crit.] om.*)

⁹Non accipiam de domo tua uitulum, neque de gregibus hyrcos.

¹⁰Mea sunt enim omnia animalia siluarum.

¹¹Scio omnes aues montium, et uniuersitas agri mecum est.

¹²Si esuriero non dicam tibi; meus est enim orbis et plenitudo eius.

¹⁴Immola Deo laudem, et redde Altissimo uota tua.

¹⁵Et inuoca me in die tribulationis: liberabo te et glorificabis me.

²³Qui immolat confessionem glorificat me, et qui ordinate ambulat ostendam ei salutare meum.

50 ³Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Iuxta multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates meas.

⁴Multum laua me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me,

⁵quoniam iniquitates meas ego noui, et peccatum meum contra me est semper.

⁶Tibi soli peccaui, et malum coram te feci.

¹¹Absconde faciem tuam a peccatis meis, et omnes iniquitates meas dele.

¹²Cor mundum crea mihi, Deus, et spiritum stabilem renoua in uisceribus meis.

¹³Ne proicias me a facie tua, et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

9 gregibus tuis h | hirchos C || 10 om<nia a>nimalia C* || 12 orbis terrae α h (K*Θ) + rg || 14 laudes P || 23 meum] dei h (- IAKL, cf. ps. 90,16)

50 3 magnam om. h (- IAKS + rg) || 4 laba C | omni iniquitate C || 5-11 meis om. α || 12 mihi] in me T + rg ||

49 10 mea P^c || 11 scio α || 23 confessionem T | ambulat PT

50 3 tuarum T

¹⁴Redde mihi laetitiam Iesu tui, et spiritu potenti confirma me.

¹⁶Libera me de sanguinibus, Deus Deus salutis meae; laudabit lingua mea iustitiam tuam.

¹⁷Domine, labia mea aperies, et os meum adnuntiabit laudem tuam.

¹⁹Sacrificium Dei spiritus contribulatus; cor contritum et humiliatum Deus non despiciet.

51 ³Misericordia Dei tota est die.

¹⁰Ego sicut oliua uirens in domo Dei, speraui in misericordia Dei in saeculum sempiternum.

52 ⁷Exultabit Iacob, et laetabitur Israhel.

53 ³Deus, in nomine tuo salua me, et in fortitudine tua ulciscere me.

⁴Deus, exaudi orationem meam, auribus percipe uerba oris mei.

54 ²Exaudi, Deus, orationem meam, et ne despicias deprecationem meam; ³adrende mihi et exaudi me.

²⁴Ego autem fiduciam habeo tui.

16 mea<e> C* || 17 annu<n>tiabit T^c (adn- T*) || 19 deo T h (SL².) + rg | despiciet C h (IAK[*ambo* di-].) : despicies PT^c (di-T*) h (di-) + g^{plur}

51 10 ego autem P h (– IAK) + rg | sempiternum *om.* α

52 7 exultauit CT* h (AK.), *quod si auct., A secutus, scripsit, corrigendum* | et h (RFCΣΘS), *cf. 13,7 supra* : *om.* h

53 3 saluum me fac T + rg || 4 auribus—54,2 meam¹ *om.* α

54 2 despicias P^cC h (FCI) : di- P* h : despexeris T^c (di-T*) + r (di-) g || 3 me *om.* P* h (LO.) || 24 habebo α h (SL), *cf. rg*

51 3 dei· T

55 ⁴In quacumque die territus fuero, ego in te confidam.

⁵Non timebo quid faciat caro mihi; ¹⁰hoc scio quia Deus meus es.

56 ²Miserere mei, Deus, miserere mei, quoniam in te sperauit anima mea.

In umbra alarum tuarum sperabo, donec transeant insidiae.

³Inuocabo Deum altissimum, Deum ultorem meum.

⁴Mittet de caelo, et saluabit me.

57 ¹²Vere est Deus iudicans in terra.

58 ²Erue me de inimicis meis, Deus meus, et a resistentibus mihi protege me.

¹⁰Fortitudinem meam ad te seruabo, quoniam tu Deus eleuator meus; ¹¹Dei mei misericordia praeueniet me.

¹⁷Quoniam factus es fortitudo mea, et refugium in die tribulationis meae,

¹⁸tibi cantabo, quoniam Deus adiutor meus, fortitudo mea, Deus misericordia mea.

59 ¹³Da nobis auxilium in tribulatione, uana est enim salus ab homine.

55 4 in¹ *om.* h, *cf.* 101,3 *infra* || 5 mihi caro **PT** h (ΘS.) + g, *cf.* r || 10 deus—es] tu es d. m. **T**

56 2 sperauit **C** h (RIAKΘ) : sperat **P** h : confidit **T** + rg | in] et in α h (ΘΛΩ.) + rg | sperabo **P** h + g : spero α + r

57 12 est *om.* α

58 2 erue] eripe α + rg | meus *om.* **C** + g || 17 refugium meum **P** h (ΘS.) + rg || 18 meus (**T**^a + rg) misericordia

55 4 in¹ α

56 2 Et (et **C**) in α (*uid. app. crit.*)

57 12 uere α

58 10 Quoniam **P** || 17 mea **PT** || 18 tibi **C** | Quoniam **C**

¹⁴In Deo faciemus uirtutem, et ipse conculcabit tribulantes nos.

60 ²Exaudi, Deus, laudationem meam; intende orationi meae.

³De nouissimo terrae ad te clamabo, cum triste fuerit cor meum.

Cum fortis eleuabitur aduersum me, tu eris doctor meus.

⁴Fuisti spes mea, turris munitissima a facie inimici.

⁵Habitabo in tabernaculo tuo iugiter; sperabo in protectione alarum tuarum.

⁶Tu enim, Deus, exaudisti orationem meam; dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

⁸Misericordia et ueritas seruabunt eum.

61 ⁶Ab ipso enim praestolatio mea. ⁷Ipse est fortitudo mea et salus mea, susceptor meus: non timebo.

62 ²Deus, fortitudo mea tu es; de luce consurgam ad te. Sitiuit te anima mea, desiderauit te caro mea.

³Sic in sancto apparui tibi, ut uideam fortitudinem tuam et gloriam tuam.

⁴Melior est misericordia tua quam uitae; labia mea laudabunt te.

59 14 conculcavit C h (KA.)

60 2 intende—meae om. α || 3 eris doctor C h (RIAK.) : e. ductor PT* h, cf. rg : eductor T^c || 4 inimici] iudicii α || 8 eum (i.e. rex in u. 7 memoratus)] te T

61 6 abapso T*

62 2 consu<r>gam T* | sitiuit te om. α || 3 apparuit P* h (RM.) | tibi om. P* | uiderem T h (ΘΛ) + rg || 4 est T h (ΛS.) + rg (e. enim h) : es C : om. P | misericordiae tuae quia C | uita P h

60 4 fuisti α || 5 In² C || 6 tu C | Dedisti C || 8 ueritas T

62 2 ad te anima α (uid. app. crit.) || 8 quia T

⁵Sic benedicam tibi in uita mea; in nomine tuo leuabo manus meas.

⁸Quia fuisti auxilium meum, in umbra alarum tuarum laudabo.

63 ²Audi, Deus, uocem meam loquentis; a timore inimici serua uitam meam.

64 ⁶Exaudi nos, Deus saluator noster.

65 ⁴Omnis terra adoret te, et canet tibi, canet nomini tuo.

⁸Benedicite, populi, Deo nostro, et auditam facite uocem laudis eius,

⁹qui posuit animam nostram ad uitam.

²⁰Benedictus Dominus, qui non abstulit orationem meam et misericordiam suam a me.

66 ²Deus misereatur nostri et benedicat nos; inlustret faciem suam super nos.

⁷Benedicat nobis Deus Deus noster; ⁸benedicat nobis Deus.

(FΘL), cf. r || 8 laudabo te **P**

63 2 meam¹ om. α h (AOΩ.), *quod si auct., A secutus, omisit, addendum, cf. 26,7 supra et 140,1 infra*

64 6 noster, spes (rg : confidentia h) omnium finium terrae
T h + rg

65 4 te om. **P** | canet ... canet h (FΣAK) (cantet ... cantet h) :
canat ... canat T^c || 8 faciet **C** || 9 nostram] meam T + rg | ad
uitam α h (IAK) + rg (in uitam h) : in uita **P** h (FΘL) || 20
dominus α h (C*) + r (deus h + g) : om. **P**

66 2 nos¹ α h (RAKΘ) + r : nobis **P** h + g || 7-8 deus²—deus³
om. α

65 4 omnis **C** || 20 benedictus **C** | meam **T**

66 7 benedicat α (*uid. app. crit.*)

67 ²Exsurgat Deus et dissipentur inimici eius, et fugiant qui oderunt eum a facie eius.

⁴Iusti autem laetentur, exultent in conspectu Dei, et gaudeant in laetitia.

68 ¹⁷Exaudi me, Domine, quoniam bona est misericordia tua; secundum multitudinem miserationum tuarum respice ad me.

¹⁸Et ne abscondas faciem tuam a seruo tuo; quoniam tribulor cito exaudi me.

¹⁹Accede ad animam meam et redime eam; propter inimicos meos libera me: ³⁰salus tua, Deus, suscepit me.

69 ²Deus, ut liberes me, Domine, ut auxiliaris mihi, festina.

⁵Gaudeant et laetentur in te omnes qui quaerunt te.

⁶Ego autem egenus et pauper; Deus, festina pro me.

Auxilium meum et saluator meus tu: Domine, ne moreris.

70 ¹In te, Domine, speravi; non confundar in aeternum: ²in iustitia tua erue me et libera me.

Inclina ad me aurem tuam, et salua me.

67 2 dispergantur P h (SL) || 4 et exultent P h (RΘSL) | et om. P | laetitiam T

68 17 me¹ om. T h (C.) || 19 et h (CAΘS), cf. rg : om. h | <e>am P* | meos om. C || 30 suscepit h (IKL) + rg : -cipiet h

69 2 domine om. α h (R*.) | auxiliaris CT* || 6 deus] sum α, cf. r | pro] per C* | tu om. α, cf. 39,18 supra

70 1 non h (IAK) + rg, cf. 30,2 supra : ne h || 2 in om. h (-IAK + rg) | iustitia tua P h + g : trsp. α + r | me² h (AKΘS), cf.

68 18 et C || 30 Salus P^c

69 6 meus. tu domine P (sed in 39,18 sine interpunctione)

⁴Deus meus, salua me de manu impii, de manu iniqui et nocentis,

⁵quia tu es expectatio mea, Domine.

¹²Deus, ne elongeris a me; Deus meus, in auxilium meum festina.

71 ¹⁷Erit nomen tuum in aeternum; ultra solem perseuerabit nomen tuum.

72 ²⁸Mihi autem adpropinquare Deo bonum est; posui in Domino Deo spem meam.

73 ¹²Deus autem rex meus ab initio.

¹⁹Ne tradas bestiis animam eruditam lege tua; uitae pauperum tuorum ne obliuiscaris in perpetuum.

74 ¹⁰Ego autem adnuntiabo in sempiternum, cantabo Deo Iacob,

75 ¹⁰cum surrexerit ad iudicandum Deus, ut saluos faciat omnes mites terrae.

rg : om. P^c h | tuam om. C || 4 nocentes C* || 5 domine (cf. r) |
deus d. h || 12 in—meum α + r, cf. h (AΘ^K.) a. meum, (IK.) ad
(om. K.) a. mi(h)i : ad auxiliandum mihi P h

71 17 tuum ... tuum (ut cum 70 congruat) | eius ... eius h |
perseuerauit C

72 28 propinquare α h (ΘΛ.) | est om. C | deo om. C

73 19 uita C : -tam T

75 10 surrexit C | faciet CT* | terrae mites C

70 4 deus C || 5 quia α

73 12 meus· α

76 ²Voce mea ad Dominum clamaui, uoce mea ad Deum, et exaudiuit me.

³In die tribulationis meae Deum exquisiui.

77 ³⁸Ipse uero misericors propitiabitur iniquitati, et non disperdet.

78 ⁸Ne recorderis iniquitatumstrarum ueterum; cito occupent <nos> misericordiae tuae, quia adtenuati sumus nimis.

⁹Auxiliare nobis, Deus Iesus noster, propter gloriam nominis tui, et libera nos et propitiare peccatis nostris propter nomen tuum.

79 ³Suscita fortitudinem tuam, et ueni ut saluos facias nos.

⁸Deus exercituum, conuerte nos, et ostende faciem tuam et salui erimus.

80 ²Laudate Deum fortitudinem nostram.

81 ³Iudicate pauperi et pupillo, egeno et inopi iuste facite.

76 2 deum α h (IAK) + rg : dominum P h || 3 deum h (CΣAK)
+ rg : dominum h | exquisiui α h (IΣAKS) + rg : re- P h

78 8 ueterum—iniquitatum α | occumbent T | nos (P^a) misericordiae, cf. rg et *Sainte-Marie ad loc.*

79 3 tuam om. α || 8 domine deus P, cf. r : domine T | exercitum C

80 2 dominum P h (RCΘ)

81 3 inope C*

76 3 meae T

78 8 Cito P || 9 nos Et P; fort. Et libera nos et *scribendum*

79 3 ueni T (*distinctionem post fortitudinem [uid. app. crit.] om.*)

81 3 iudicate C

⁴Saluate inopem et pauperem, de manu impiorum liberate.

82 ²Deus, ne taceas, ne sileas, et non quiescas, Deus.

¹⁹Et sciant quia nomen tuum est Dominus, solus Excelsus
super omnem terram.

83 ⁹Domine Deus exercituum, exaudi orationem meam.

¹³Domine exercituum, beatus homo qui confidit in te.

84 ⁵Conuerte nos, Deus Iesus noster, et solue iram tuam
aduersum nos.

⁶Noli in aeternum irasci nobis.

⁸Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam, et salutare
tuum da nobis.

85 ¹Inclina, Domine, aurem tuam, exaudi me, quia egenus
et pauper ego sum.

³Miserere mei, Domine, quoniam ad te clamabo tota die;

⁴laetifica animam serui tui, quia ad te animam meam leuo.

⁵Tu enim es, Domine, bonus et propitiabilis, et multus mi-
sericordia omnibus qui inuocant te.

⁶Exaudi, Domine, orationem meam, et ausculta uocem de-
precationum mearum.

⁷In die tribulationis meae inuocabo te, quia exaudies me.

82 2 adquiescas α || 19 dominus] deus noster α | solus C h
(IAK.) : solus tu P h : tu solus T + rg

83 13 exercitum C | confidit PT h (IAK), cf. rg : -det C h

84 5 deus om. P h (S.)

85 1 et (P^a) exaudi PT h (~ FIAK) + rg | quoniam α h (B.) +
rg | sum ego α h (M*BΩ*) + rg || 5 om. α || 6 orationem] uocem
T | ausculta C || 7 meae om. α | quia P h + g : quoniam α + r || 11

82 19 et α | Solus C : Tu solus T (*uid. app. crit.*)

83 9 domine C || 13 domine P

84 6 noli α

¹¹Doce me, Domine, uiam tuam, ut ambulem in ueritate tua.

Unicum fac cor meum, ut timeat nomen tuum.

¹²Confitebor tibi, Domine Deus meus, in toto corde meo, et glorificabo nomen tuum in sempiternum.

¹⁵Tu autem, Domine Deus, misericors et clemens.

¹⁶Respice ad me et miserere mei; da fortitudinem tuam seruo tuo, et salua filium ancillae tuae.

¹⁷Fac mecum signum in bonitate, et uideant qui oderunt me et confundantur,

quia tu, Domine, auxiliatus es mihi, et consolatus es me.

86 ⁷Et cantabunt quasi in choris: Omnes fontes mei in te.

87 ³Ingrediatu ante te oratio mea; inclina aurem tuam ad laudationem meam.

¹⁴Ego autem ad te, Domine, clamaui, et mane oratio mea praeueniet te.

88 ⁶Confitebuntur caeli mirabilia tua, Domine; ¹⁵miseri-
cordia et ueritas praecedent faciem tuam.

ut] et α, cf. rg | unicam C* || 12 confitebor—tuum om. α || 15
deus om. α | et om. α || 16 ad] in α h (Σ.) + rg | tuam om. α h
(M*), cf. r || 17 et P h + g : ut α h (— RFC AK) + r | audeant P^c
(ideant P*)

86 ⁷ fortes P h (ΣKSL)

87 ³ te P^a (haplograph. ut in h [AK*]), quod si auct., A se-
cutus, omisit, addendum | tuam om. C | laudationem] orationem
C h (Θ.)

88 ¹⁵ praecedent PC h + g : -ibunt T + r

85 ¹⁶ respice α

87 ³ Inclina C

88 ¹⁵ Misericordia α

89 ¹⁶Appareat apud seruos tuos opus tuum, et gloria tua
super filios eorum.

¹⁷Et sit decor Domini Dei nostri super nos, et opus manu-
um nostrarum confirma.

90 ⁹Tu enim es, Domine, spes mea,

91 ⁵quoniam laetificasti me, Domine, in opere tuo.

92 ⁵Testimonia tua fidelia facta sunt nimis;

93 ¹⁸misericordia tua, Domine, sustentabat me.

94 ⁶Venite, adoremus et curuemur; flectamus genua ante fa-
ciem Domini factoris nostri, ⁷quia ipse est Dominus De-
us noster.

95 ⁶Gloria et decor ante uultum eius.

96 ¹⁰Qui diligitis Dominum, odite malum: custodit animas
sanctorum suorum; de manu impiorum eruet eos.

97 ³Recordatus est misericordiae suae:

89 17 *post et² om. auct. opus manuum nostrarum fac stabile
super nos cum h (IAK., qui etiam et² omiserunt)*

94 6 *curbemur C | flectemus P*CT*, quae lectio archetypi
corrigenda || 7 dominus + r : om. h + g*

96 10 *dominus (T^a h [L*.] + rg^{plur}) animas*

89 16 *appareat C*

91 5 *quoniam α*

93 18 *domine: α*

95 6 *decor T*

96 10 *qui C*

98 ⁵exaltate Dominum Deum nostrum.

99 ²Seruite Domino in laetitia; ingredimini coram eo in laude.

³Scitote quoniam Dominus ipse est Deus; ipse fecit nos et ipsius sumus.

100 ¹Misericordiam et iudicium cantabo tibi, Domine; psallam ²et erudiar in uia perfecta quando uenies ad me.

101 ²Domine, exaudi orationem meam, et clamor meus ad te ueniat.

³Ne abscondas faciem tuam a me; in die tribulationis meae inclina ad me aurem tuam.

In quacumque die inuocauero te, uelociter exaudi me.

102 ¹Benedic, anima mea, Domino, et omnia interiora mea nomini sancto eius.

²Benedic, anima mea, Domino; et noli obliuisci omnium retributionum eius,

³qui propitiatur cunctis iniquitatibus tuis, et sanat omnes infirmitates tuas,

98 5 et exaltate C : exultate T

99 2 ingrediemini C h (A.), *quod si auct., A secutus, scripsit, corrigendum* || 3 et] et nos T

100 2 et h (ΣAKL), *cf. rg : om. h* | uenias C

101 2 exaudi h (RAK) + rg : audi h | ueniat P h + g : perueniat α h (C*) + r || 3 te h (FIKS) + rg : om. h

102 1 om. PC* | interiora α + r : uiscera h | nomine C^a || 3 in

98 5 et exaltate C (*uid. app. crit.*)

99 2 seruite C | Ingridiemini C (*uid. app. crit.*)

101 3 In¹ P^c | meae T

⁴qui redimet de corruptione uitam tuam, et coronat te misericordia et miserationibus.

103 ¹Benedic, anima mea, Domino. Domine Deus meus, magnificatus es nimis.

Gloria et decore indutus es.

³¹Sit gloria Domini in sempiternum; laetabitur Dominus in operibus suis.

104 ⁴Quaerite Dominum et uirtutem eius, quaerite faciem eius iugiter.

⁵Recordamini mirabilium quae fecit.

105 ³Beati qui custodiunt iudicium, et faciunt iustitiam in omni tempore.

⁴⁷Salua nos, Domine Deus noster, ut confiteamur nomini sancto tuo, et canamus laudantes te: ⁴⁸Benedictus Dominus Deus Israhel.

106 ¹Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius.

⁸Confiteantur Domino misericordiae eius, et mirabilia eius

cunctis **P** | tuis *om.* **P** | infirmitates tuas **P** h + g : languores tuos
 α + r || 4 redimet **PC** h (CIAL) : -it **T** h + g (redemit r) | te in **P** +
 rg

103 1 domine *om.* **C** | gloria—es *om.* α || 31 sempiternum]
 saeculum saeculi α + r, *cf.* g

104 4 semper α + rg || 5 mirabilium α h (AK.) : m. eius **P** h +
 rg

105 3 iusti<ti>am **T**^r || 47 noster *om.* **T** | nomine **PC** | te
om. **PC** h ($\Theta^H\Lambda$.)

106 8 misericordiae **P** h (Θ S) + rg : -dia α h (HB) : -diam h

105 3 iudicium **PT**

in filios hominum,
⁹quia saturauit animam uacuam, et animam esurientem im-
 pleuit bonis.

107 ¹³Da nobis auxilium in tribulatione, uana est enim sa-
 lus ab homine.

¹⁴In Deo erimus fortes, et ipse conculcabit hostes nostros.

108 ²¹Tu autem, Domine, fac mecum propter nomen tu-
 um, quoniam bona est misericordia tua.

Libera me, ²²quoniam egenus et pauper sum.

²⁶Adiuua me, Domine Deus meus, salua me secundum mi-
 sericordiam tuam.

109 ²Dominare in medio inimicorum tuorum.

110 ¹Confitebor Domino in toto corde meo.

³Gloria et decor opus eius; ⁷opus manuum eius ueritas et iu-
 dicium.

111 ¹Beatus uir qui timet Dominum; in mandatis eius uo-
 let nimis.

⁷In memoria sempiterna erit iustus; ab auditu malo non ti-
 mebit.

(-dias IAK) || 9 saturauit] satiauit α + rg

107 14 conculcauit C h (FA.) : superabit T^r

108 21 domine α h (AK.) : deus d. P h | tua P^a || 22 sum ego

P h (ΛΩ.) + r, cf. g || 26 saluum me fac T + r, cf. g

110 1 meo P h (CΙΣAKΘS) + rg : om. α, cf. *Hier. ep. 106,71*

111 1 uir om. C* | uolet] cupit T + r^{multi} || 7 om. α

107 13 Vana C || 14 in C

108 26 adiuua P | Salua P

110 3 gloria T || 7 Opus C

112 ²Sit nomen Domini benedictum amodo usque in aeternum.

113 ⁹⁽¹⁾Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam,

¹⁰⁽²⁾propter misericordiam tuam et ueritatem tuam.

114 ⁴Obsecro, Domine, salua animam meam.

115 ¹³Et nomen Domini inuocabo; ¹⁵gloriosa in conspectu Domini mors sanctorum eius,

116 ²et ueritas Domini in aeternum.

117 ⁶Dominus Deus meus es: non timebo quid faciat mihi homo.

⁷Dominus mihi auxiliator, et ego dispiciam odientes me.

⁸Melius est sperare in Domino quam sperare in homine.

⁹Melius est sperare in Domino quam sperare in principibus.

²¹Confitebor tibi, Domine, quoniam exaudisti me, et factus es mihi in salutem.

118 ⁷Confitebor tibi, Domine, in directione cordis, cum di-

112 2 amodo α h (AK.) (amodo et h) : modo P

113 9 nomine C || 10 tuam ... tuam om. α

117 6 dominus] domine T | deus] dominus P : om. h || 7 dispiciam T h (IAK) : de- PC h || 8 om. α || 9 quoniam C* || 21 domine h (IΘ.) + r, cf. 118,7 infra : om. h + g | me om. C, cf. ps. 118,26 h

118 7 domine PC + r : om. T h + g | cum—iudicia] in eo C,

112 2 benedictum T

115 13 et α || 15 Gloriosa α | domini T

116 2 et α

117 9 domino T (qui 8 om.)

dicero iudicia iustitiae tuae.

¹⁰Ne errare me facias a mandatis tuis.

¹⁸Reuela oculos meos, et uidebo mirabilia in lege tua.

²⁹Viam mendacii aufer a me, et legem tuam dona mihi.

³⁶Inclina cor meum ad testimonia tua, et non ad auaritiam.

⁴¹Et ueniant mihi misericordiae tuae, Domine, et salus tua iuxta eloquium tuum.

⁵⁰Haec est consolatio mea in afflictione mea, quia eloquium tuum uiuicauit me.

⁶⁴Misericordia tua completa est terra: praecepta tua doce me.

⁶⁷Antequam audirem ego ignorauit.

⁶⁸Bonus tu et beneficus: doce me praecepta tua.

⁷⁶Sit, obsecro, misericordia tua in consolatione mea, sicut locutus es seruo tuo.

⁸⁸Secundum misericordiam tuam uiuifica me, et custodiam testimonium oris tui.

⁹²Nisi quod lex tua meditatio mea, forte perissem in pressura mea.

¹⁰³Quam dulce gutturi meo eloquium tuum, super mel ori meo.

¹⁰⁸Voluntaria oris mei conplaceant tibi, Domine, et secundum iudicia tua doce me.

¹¹⁶Confirma me secundum uerbum tuum et uiuam; ¹¹⁷auxiliare mihi et saluus ero.

cf. rg in eo quod didici iudicia || 10 facias me P, cf. rg || 29 mendaci C | auferam me P || 36 corpus P* | <a>uaritiam P || 41 et ueniant] inueniant α | et salus tua om. P* || 50 uiuifica P*C* (cf. 88.149.159), quae lectio archetypi corrigenda : -bit T h (ΘL) || 64 terra om. α || 68 tu (post quod et P^a) P : om. α || 76 consolatio P* | es om. C* || 88 testimonia T h (IΘ) + rg || 92 delectatio h (- CΩ + rg) | mea est P h (B².) + rg || 103 guttori P : guttori C || 108 me<i> P || 116 uiam P* || 124 mecum P* | prae-*

118 10 ne T || 67 audirem T || 88 secundum P* || 108 mei T | Et α || 116 confirma α || 117 Auxiliare α | mihi T

¹²⁴Fac cum seruo tuo iuxta misericordiam tuam, et praecepta tua doce me.

¹³²Respice ad me et miserere mihi, ¹³⁵et doce me praecepta tua.

¹³⁷Iustus es, Domine, et rectum iudicium tuum.

¹⁴⁹Vocem meam audi iuxta misericordiam tuam, Domine; secundum iudicium tuum uiuifica me.

¹⁵³Vide afflictionem meam et eripe me; ¹⁵⁹iuxta misericordiam tuam uiuifica me.

¹⁶⁵Pax multa diligentibus legem tuam, et non est in illis scandalum.

¹⁶⁹Ingrediatur laus mea coram te, Domine; secundum uerbum tuum doce me.

¹⁷⁰Veniat deprecatio mea ante uultum tuum; secundum eloquium tuum libera me.

119 ²Domine, libera animam meam a labio mendacii, a lingua dolosa.

120 ¹Leuauit oculos meos in montes, unde ueniat auxilium mihi.

121 ⁶Sit bene his qui diligunt te.

122 ³Miserere nostri, Domine, miserere nostri.

123 ⁸Auxilium nostrum in nomine Domini, qui fecit cae-

cept<a t>ua C || 149 audi ... tuam om. C* | domine om. T || 165 in C h (AK.) + r : om. PT h + g | <s>candalum P* || 169 doce me om. P

119 2 mendaci C | et (C^aT h [ΘΛ] + rg^{plur}, cf. *Hier. ep. 106,76*) a

120 1 ueniat + r^{nonnulli} : -et h + rg

119 2 meam T

lum et terram.

124 ⁴Benefac, Domine, bonis et rectis corde.

125 ⁴Conuertere, Domine, captiuitatem nostram, sicut riuum in austro.

126 ¹Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra uigilat qui custodit eam.

127 ¹Beatus omnis qui timet Dominum, qui ambulat in uis eius.

128 ⁸Benedictio Domini super nos.

129 ²Domine, exaudi uocem meam;
fiant aures tuae intendentes ad uocem deprecationis meae.

130 ¹Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei.

131 ¹⁴Haec requies mea in sempiternum,

132 ³quoniam ibi mandauit Dominus benedictionem et ui-

125 ⁴ conuertere **PCT*** h (ΣH), cf. *Rönsch 302-304* : -te **T^c**
h + rg | haustro **C**

126 ¹ uigilant ... custodiunt **T**

128 ⁸ sit super **P** | nos h (I.) : uos h + rg

129 ² uocem¹ **PC** h + g : orationem **T** + r | uocem²—meae
PC h + g : orationem serui tui **T** + r

131 ¹⁴ haec α h (IA) + rg : h. est **P** h

132 ³ et h (ΣΘS) + rg : om. h | aeternum] saeculum α h

129 ² intendentes· **T**

132 ³ benedictionem· **PT**

tam usque in aeternum.

133 ¹Qui statis in domo Domini,

134 ³laudate Dominum, quoniam bonus est Dominus.

135 ²⁶Confitemini Deo caeli, quoniam in aeternum misericordia eius.

136 ⁹Beatus homo qui timet Dominum.

137 ¹Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo.

⁸Domine, misericordia tua in aeternum; opera manuum tuarum ne dimittas.

138 ⁸Si ascendero in caelum ibi es tu; si iacuero in inferno ades.

139 ²Erue me, Domine, ab homine malo; a uiris iniquis salua me.

($\Theta^{K\text{marg.}}$) + rg

134 3 est (cf. r) *om.* h + g | dominus *om.* **P**

135 26 domino **C**

136 9 homo *om.* h | timet (amat **P**) dominum] tenebit et adlidet paruulos tuos ad petram h, cf. *Hil. PL IX 784B (ad hunc uersum)* beatus ... est quisquis ... inhonestas quasque omnium cupiditatum appetitiones ... ad *metum* Dei elisas enecabit

137 1 domine h (IAK) + rg : *om.* h || 8 demittas **C**

138 8 <i>acuero **C** | infernum **P** h ($\Theta\Lambda$), cf. rg | ibi ades **P**

139 2 salua **PC** h (IAK.) : serua **T** h

137 8 Opera **C**

138 8 Si² **C**

140 ¹Exaudi uocem meam clamantis ad te.

²Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.

³Pone, Domine, custodiam ori meo; serua paupertatem labiorum meorum.

141 ⁸Educ de carcere animam meam, ut confiteatur nomini tuo.

142 ¹Domine, exaudi orationem meam, exaudi me in iustitia tua.

²Et non uenias ad iudicandum cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens.

⁸Fac me audire mane misericordiam tuam, quoniam in te confido.

Notam fac mihi uiam in qua ambulo, quoniam ad te leuabo animam meam.

⁹Libera me de inimicis meis, Domine: a te protectus sum.

¹⁰Doce me ut faciam uoluntatem tuam, quia tu Deus meus.

Spiritus tuus bonus deducet me in terra recta; ¹¹propter nomen tuum, Domine, uiuificabis me in iustitia tua.

¹²Ego enim sum seruus tuus.

143 ¹Benedictus Dominus fortis meus, ²misericordia mea

140 3 custodiam PC^cT h (RAK) + rg : -diem C* (-dem h)

141 8 acrcere (*sic*) C | confiteor P* (-ar P^c): -tebor C | nomine C* h (RF.)

142 2 inuenias P* | cum ... non *om.* P* || 8 mane ... quoniam *om.* α | ambulabo C | leuauit T h + rg || 9 sum *om.* P || 10 tu—meus] d. m. es tu (tu *om.* T) α + g | terram rectam T h (ΣΟΩ) || 11 in—tua *cum colo sequenti* h, *cf.* rg in aequitate tua /

140 1 exaudi C | meam T || 3 Serua P*T, *quae archetypi colometria corrigenda*

142 1 Exaudi² T || 2 et α | Quia α || 10 doce α

et fortitudo mea, auxiliator meus et saluator meus.

144 ²In omni die benedicam tibi, et laudabo nomen tuum in sempiternum iugiter.

²¹Laudem Domini loquetur os meum, et benedicet omnis caro nomini sancto eius in aeternum et iugiter.

145 ²Lauda, anima mea, Dominum; laudabo Dominum in uita mea, cantabo Deo meo quamdiu sum.

146 ¹Laudate Dominum, quoniam bonum est.

¹¹Placetur Domino in his qui timent eum, et expectant misericordiam eius.

147 ¹⁸Mittet uerbum suum, et soluet illas.

148 ¹Laudate Dominum de caelis; laudate eum in excelsis.

²Laudate eum, omnes angeli eius; laudate eum, omnis exercitus eius.

³Laudate eum, sol et luna; laudate eum, omnes stellae luminis.

144 2 et *om.* α || 21 benedicat P h (RK.) + rg | et *om.* C h (ΛO)

145 2 dominum¹] -o T | dominum²] -o P* h (F.) | meo *om.* α

146 1 bonus P h (FΣ), *cf.* r || 11 placeat T^c | hiis C | et] ut P*

147 18 (*pro hoc uersu* flabit [g : spirabit h] spiritu suo et fluent aquae P^a, *i.e.* 18b) mittit P h (ΣΛ) + rg | saluet C | illas (*sc.* bucellas *ex* 17) PC : illam (*sc.* glaciem *ex* 17) T : illa h

148 2 omnis h (ΣAΘ) : -nes h || 3 omnis C* | luminis] et lu-

143 2 Auxiliator α | meus¹. T

144 2 in¹ C

145 2 Cantabo α | deo. T (*uid. app. crit.*)

146 11 placetur P

148 2 Laudate² P || 3 Laudate² P* || 14 Gloria α | caelo

⁴Laudate eum, caeli caelorum, et aquae quae super caelos
sunt ⁵laudent nomen Domini,
quoniam ipse mandauit, et creata sunt.

¹¹Laudate Dominum, reges terrae et omnes populi, princi-
pes et uniuerſi iudices terrae.

¹²Iuuenes et uirgines, senes cum pueris laudent nomen Do-
mini,

¹³quoniam sublime nomen eius solius; ¹⁴gloria eius in cae-
lo et in terra.

Et exaltauit cornu populi ſui; laus in omnibus sanctis eius.

149 ¹Cantate Domino canticum nouum; laus eius in con-
gregatione sanctorum.

⁴Exaltabit mansuetos in Iesu.

⁵Exultabunt sancti in gloria; laudabunt in cubilibus ſuis.

⁶Exultationes Dei in gutture eorum.

150 ⁶Omne quod spirat laudet Dominum.

men **T** h (K*O.) + rg || 5 quia α h (SO), cf. rg || 11 laudate
dominum *om.* h || 14 ſui *om.* **P** | in α, cf. 149,1 *infra* : *om.* **P** h +
rg

149 4 exaltabit **P**^c h : -ultauit **P*****T*** h (BA.) : -altauit **CT**^c h
(RFΣ) || 6 exultationes h (AK) + r : -al- h + g

T | et² **P***

150 6 spirat· **T**

INDEX VERBORVM

N.B. omisi uocabula haec: *Deus, Dominus, ego* (tu etc.), *et, meus* (tuus etc.), *non, qui, sum*.

*apponitur uocabulo in apparatu critico notato.

a, ab 7,2; 18,13.14; 21, 20*.21; 23,5; 26,9; 31,7; 37,22; 38,9.11; 42,1; 50, 4.11.13; 58,2; 59,13; 60, 4; 61,6; 63,2; 65,20; 67, 2; 68,18; 70,12; 73,12; 101,3; 107,13; 111,7; 118,10.29; 119,2; 139,1; 142,9	adoro 2,12; 28,2; 65,4; 94,6
abeo 1,1	adprehendo 34,2 (<i>uid. supra, ix n. 10</i>)
abscondo 26,9; 31,1.5; 50,11; 68,18; 101,3	adpropinquo 72,28 (<i>uid. supra, ix n. 10</i>)
ac 1,2	adquiesco 82,2*
accedo 68,19	adsum 138,8
accipio 23,5; 49,9	adsumo 48,16 (<i>uid. supra, ix n. 10</i>)
ad 5,4*; 24,1; 27,2; 30,3; 39,2.14; 41,2; 58,10; 60, 3; 62,2; 65,9; 68,17.19; 70,2.12*; 75,10; 76,2; 85,3.4.16; 87,3.14; 100, 2; 101,2.3; 118,36.132; 129,2; 140,1; 142,2.8	adteno 54,3
adflictio 24,18*; 118,50. 153 (<i>uid. supra, ix n. 10</i>)	adtenuo 78,8
adiutor 29,11; 58,18	adtraho 35,11
adiuuo 39,14; 108,26	aduersarius 34,1
adnuntio 50,17; 74,10 (<i>uid. supra, ix n. 10</i>)	aduersus 12,5
	aduersum 60,3; 84,5
	adulescentia 24,7 (<i>uid. supra, ix n. 10</i>)
	aeternum 29,13*; 30,2; 36, 28; 44,7.18; 70,1; 71,17; 84,6; 106,1; 112,2; 116, 2; 132,3; 135,26; 137,8; 144,21
	ager 49,11
	ala 16,8; 56,2; 60,5; 62,8
	alienus 18,14*
	altissimus 9,3; 49,14; 56,3
	ambulo 49,23; 85,11; 127, 1; 142,8

- amo 136,9*
 amodo 112,2
 ancilla 85,16
 angelus 148,2
 angustia 24,17; 33,5
 anima 6,4.5; 7,3; 21,21;
 24,1.20; 25,9; 26,12; 33,
 23; 34,3.9; 40,5; 41,2;
 48,16; 56,2; 62,2; 65,9;
 68,19; 73,19; 85,4; 96,
 10; 102,1.2; 103,1; 106,
 9; 114,4; 119,2; 141,8;
 142,8; 145,2
 animal 49,10
 ante 5,9; 87,3; 94,6; 95,6;
 118,170
 antequam 118,67
 aperio 50,17
 appareo 62,3; 89,16
 apud 89,16
 aqua 1,3; 41,2; 147,18*;
 148,4
 areola 41,2
 arguo 6,2; 37,2; 49,8
 ascendo 138,8
 auaritia 118,36
 audeo 85,17*
 audio 5,2; 16,6; 26,7; 27,
 2; 29,11; 39,3; 63,2; 65,
 8; 118,67.149; 142,8
 auditus 111,7
 aufero 25,9; 50,13; 65,20;
 118,29
 auis 49,11
 auris 5,2*; 16,1.6; 30,3;
 53,4; 70,2; 85,1; 87,3;
 101,3; 129,2
 ausculto 85,6
 auster 125,4
 autem 3,4; 14,4; 16,15;
 19,8; 21,20; 26,13; 33,
 11; 34,9; 40,11; 51,10*;
 54,24; 67,4; 69,6; 72,28;
 73,12; 74,10; 85,15; 87,
 14; 108,21
 auxiliator 117,7; 143,2
 auxiliior 36,40; 43,26; 69,
 2; 70,12*; 78,9; 85,17;
 118,117
 auxilium 21,20; 26,9; 34,
 2; 37,23; 39,18; 45,2;
 59,13; 62,8; 69,6; 70,12;
 107,13; 120,1; 123,8
 beatus 1,1; 31,1; 33,9; 83,
 13; 105,3; 111,1; 127,1;
 136,9
 bene 15,2; 121,6
 benedico 33,2; 62,5; 65,8.
 20; 66,2.7.8; 102,1.2;
 103,1; 105,48; 112,2;
 143,1; 144,2.21
 benedictio 23,5; 128,8;
 132,3
 benefacio 124,4
 beneficus 118,68
 benignitas 22,6
 bestia 73,19
 bonitas 85,17
 bonus 33,9; 68,17; 72,28;
 85,5; 106,1; 108,21;
 118,68; 124,4; 134,3;
 142,10; 146,1
 bonum 26,13; 33,11; 37,
 21; 106,9
 melior 62,4; 117,8.9
 caelum 35,6; 56,4; 88,6;

- 123,8; 135,26; 138,8;
 148,1.4.14
 callis 16,5
 cano 9,3; 46,7; 65,4; 105,
 47
 canticum 149,1
 canto 20,14; 46,7*; 58,18;
 74,10; 86,7; 100,1; 145,
 2; 149,1
 capio 7,3
 captiuitas 125,4
 caput 3,4
 carcer 141,8
 caro 55,5; 62,2; 144,21
 cathedra 1,1
 causa 42,1
 chorus 86,7
 circa 3,4
 cito 68,18; 78,8
 ciuitas 126,1
 clamo 27,2; 60,3; 76,2;
 85,3; 87,14; 140,1
 clamor 39,3; 101,2
 clemens 85,15
 clipeus 3,4 (cly-)
 commendo 30,6
 commoueo 35,12
 conculco 59,14; 107,14
 confessio 49,23
 confido 55,4; 56,2*; 83,
 13; 142,8
 confirmo 50,14; 89,17;
 118,116
 confiteor 29,13; 34,18;
 44,18; 85,12; 88,6; 105,
 47; 106,1.8; 110,1; 117,
 21; 118,7; 135,26; 137,
 1; 141,8
 confringo 33,21
 confundo 30,2; 70,1; 85,
 17
 congregatio 149,1
 conplaceo 118,108
 conpleo 118,64
 consilium 1,1
 consolatio 118,50.76
 consolor 85,17
 conspectus 67,4; 115,15;
 140,2; 142,2
 consurgo 34,2; 62,2
 contero 50,19
 contra 34,1; 50,5
 contribulo 50,19
 conturbo 6,3
 conuerto(r) 12,4; 79,8; 84,
 5; 125,4
 cor 35,11; 50,12.19; 60,3;
 85,11.12; 110,1; 118,7.
 36; 124,4; 130,1; 137,1
 coram 49,8; 50,6; 99,2;
 118,169
 cornu 148,14
 corono 102,4
 corripio 6,2; 37,2
 corruptio 102,4
 credo 26,13
 creo 50,12; 148,5
 cubile 149,5
 cum (*coni.*) 27,2; 48,16;
 60,3; 75,10; 118,7
 — (*praep.*) 25,9; 27,3; 33,
 4; 35,10; 49,11; 85,17;
 108,21; 118,124; 142,2;
 148,12
 cunctus 102,3
 cupio 111,1*
 curuo 94,6
 custodia 140,3

- custodio 15,1; 16,8; 24,20; 31,7; 33,21; 36,28; 96,10; 105,3; 118,88; 126,1
 de 2,12; 24,17; 30,16; 33,5; 48,16; 49,9; 50,16; 56,4; 58,2; 60,3; 62,2; 70,4; 81,4; 96,10; 102,4; 141,8; 142,9; 148,1
 declino 26,9
 decor 28,2; 89,17; 95,6; 103,1; 110,3
 deduco 5,9; 24,5; 26,11; 142,10
 defluo 1,3
 deleo 50,3.11
 demitto (*cf.* dimitto) 31,1*; 137,8*
 deprecatio 16,1; 27,2; 54,2; 85,6; 118,170; 129,2
 deprecior 5,4
 derelinquo 26,9; 36,25.28; 37,22
 derisor 1,1 (*di*-*)
 desidero 62,2
 despicio (*cf.* dispicio) 50,19; 54,2; 117,7*
 desum 33,11
 dico 12,5; 15,2; 34,3; 40,5; 49,12
 dies 1,2; 22,6; 34,28; 49,15; 51,3; 55,4; 58,17; 76,3; 85,3.7; 101,3; 144,2
 diligo 17,2; 25,8; 36,28; 96,10; 118,165; 121,6
 dimitto (*cf.* demitto) 26,9; 31,1; 137,8
 directio 118,7
 dirigo 5,9; 140,2
 discerno 42,1
 disco 118,7
 disperdo 77,38
 dispergo 67,2*
 dispicio (*cf.* despicio) 50,19*; 54,2*; 117,7
 dissipo 67,2
 do 1,3; 59,13; 60,6; 84,8; 85,16; 107,13; 113,9
 doceo 24,4.5; 85,11; 118,64.68.108.124.135.169; 142,10
 doctor 60,3
 dolosus 42,1; 119,2
 dominator 8,2
 dominor 109,2
 domus 25,8; 49,9; 51,10; 133,1
 donec 56,2
 dono 118,29
 ductor 60,3*
 dulcis 118,103
 dux 47,15
 ecce 32,18
 ecclesia 34,18
 educo, -is 24,17; 141,8
 eductor 60,3*
 effero 130,1
 egenus 69,6; 81,3; 85,1; 108,22
 eleuator 58,10
 eleuo 60,3
 elongo 37,22; 70,12
 eloquium 16,6; 118,41.50.103.170
 enim 37,16; 42,2; 49,10.

- 12; 59,13; 60,6; 61,6;
 85,5; 90,9; 107,13; 142,
 12
 ergo 2,10
 eripio 7,3; 58,2*; 118,153
 erro 118,10
 erudio 2,10; 73,19; 100,2
 eruo 6,5; 7,3*; 21,21; 58,
 2; 70,2; 96,10; 139,2
 esurio 49,12; 106,9
 ex 21,22; 33,21
 exalto 2,11*; 3,4; 12,3;
 20,14; 33,4; 98,5; 130,1;
 148,14; 149,4
 exaudio 4,2; 12,4; 26,7;
 30,3*; 33,5; 37,16; 39,
 3*; 53,4; 54,2.3; 60,2.6;
 64,6; 68,17.18; 76,2;
 83,9; 85,1.6.7; 101,2.3;
 117,21; 129,2; 140,1;
 142,1
 excelsus 82,19
 excelsum 148,1
 exercitus 79,8; 83,9.13;
 148,2
 expectatio 70,5
 expecto 32,18.22; 37,16;
 39,2; 146,11 (*uid. supra,*
ix n. 10)
 exquiro 76,3
 exsurgo 9,33; 67,2 (*uid.*
supra, ix n. 10)
 exultatio 149,6
 exulto 2,11; 13,7; 34,9;
 52,7; 67,4; 98,5*; 149,
 4*.5
 facies 5,9; 16,15; 26,9;
 30,17; 50,11.13; 60,4;
 66,2; 67,2; 68,18; 79,8;
 88,15; 94,6; 101,3; 104,
 4
 facio 1,3; 3,7; 16,7; 21,
 20; 31,5; 50,6; 53,3*;
 55,5; 59,14; 65,8; 75,10;
 79,3; 81,3; 85,11.17; 99,
 3; 104,5; 105,3; 108,21.
 26*; 117,6; 118,10.124;
 123,8; 142,8.10
 factor 94,6
 festino 21,20; 37,23; 39,
 14; 69,2.6; 70,12
 fidelis 92,5
 fiducia 54,24
 filius 85,16; 89,16; 106,8
 finis 64,6*
 fio 21,20*; 32,22; 58,17;
 92,5; 117,21; 129,2
 flecto 94,6
 flo 147,18*
 fluo 147,18*
 folium 1,3
 fons 35,10; 86,7
 forte 2,12; 7,3; 118,92
 fortis 49,1; 60,3; 86,7*;
 107,14; 143,1
 fortitudo 17,2; 18,15; 20,
 14; 21,20; 27,7; 30,4*;
 42,2; 45,2; 53,3; 58,10.
 17.18; 61,7; 62,2.3; 79,
 3; 80,2; 85,16; 143,2
 fructus 1,3
 frustra 126,1
 fugio 67,2
 furor 6,2; 26,9; 37,2
 gaudeo 9,3; 39,17; 67,4;
 69,5

- gens 42,1
 genu 94,6
 gladius 21,21
 gloria 3,4; 29,13; 62,3;
 78,9; 89,16; 95,6; 103,1.
 31; 110,3; 113,9; 148,
 14; 149,5
 glorifico 14,4; 49,15.23;
 85,12
 gloriosus 115,15
 grandis 8,2; 24,11; 34,18
 gressus 16,5
 grex 49,9
 gusto 33,9
 guttur 118,103; 149,6

 habeo 54,24
 habitaculum 25,8
 habito 60,5
 hasta 34,2
 hereditas 60,6
 hic (*pron.*) 33,21*; 55,10;
 118,50; 121,6; 131,14;
 146,11
 hircus 49,9 (*hyrc- : hirsch-**)
 holocaustoma 49,8
 homo 59,13; 83,13; 106,
 8; 107,13; 117,6.8; 136,
 9; 139,2
 hostis 31,7; 107,14
 humilio 50,19
 humilitas 24,18

 iaceo 138,8
 ibi 132,3; 138,8
 ignoro 118,67
 ille 118,165; 147,18
 immolo 49,14.23
 impius 1,1; 27,3; 35,12;
 70,4; 81,4; 96,10
 impleo 106,9
 in *cum abl.* 1,1-3; 2,11; 5,
 9; 6,2; 7,2; 8,2; 9,3; 12,
 4; 15,1; 16,5.7.8.15; 20,
 14; 24,5; 26,9.11.13; 28,
 2; 30,2.6.16.17; 32, 22*;
 33,2.9; 34,9.18; 35,6.
 10; 37,2; 39,17; 45,2;
 47,15; 49,15; 50,12; 51,
 10; 53,3; 55,4; 56,2; 57,
 12; 58,17; 59,13.14; 60,
 5; 62, 3.5.8; 65,9*; 67,4;
 69,5; 70,1.2; 72,28; 76,
 3; 83,13; 85,7.11.12.17;
 86,7; 91,5; 99,2; 100,2;
 101,3; 102,3*.4*; 103,
 31; 105,3; 107, 13.14;
 109,2; 110,1; 111,1.7;
 115,15; 117, 8.9; 118, 7.
 18.50.76.92.165; 123,8;
 125,4; 127,1; 133,1;
 137,1; 138,8; 140,2;
 142,1.2.8.10.11; 145,2;
 146,11; 148,1.14; 149,1.
 4-6
 — *cum acc.* 21,20; 24,16;
 29,13; 30,2.6*; 34,2; 36,
 28; 37,23; 44,7.18; 47,
 15; 51,10; 67,4*; 70,1.
 12; 71,17; 73,19; 74,10;
 84,6; 85,12.16*; 103,31;
 106,1.8; 112,2; 116,2;
 117,21; 120,1; 131,14;
 132,3; 135,26; 137,8;
 138,8; 142,10*; 144,2.
 21
 incensum 140,2
 inclino 16,6; 30,3; 39,2;

- 70,2; 85,1; 87,3; 101,3;
 118,36
 induo 103,1
 infernus 48,16; 138,8
 inferus 48,16*
 infirmitas 102,3
 infirmus 6,3
 ingredior 87,3; 99,2; 118,
 169
 inimicus 12,3.5; 30,16;
 58,2; 60,4; 63,2; 67,2;
 68,19; 109,2; 142,9
 iniquitas 24,11; 27,3; 31,
 1.5; 38,9; 50,3-5.11; 77,
 38; 78,8; 102,3
 iniquus 42,1; 70,4; 139,2
 initium 73,12
 inlumino 12,4
 inlustro 66,2 (*uid. supra, ix*
n. 10)
 inopia 33,10
 inops 81,3.4
 inpugno 34,1*
 inrigatio 41,2 (*uid. supra,*
ix n. 10)
 insidiae 56,2
 insidiator 5,9; 26,11
 intellego 2,10; 5,2 (*uid.*
supra, ix n. 10)
 intendo 16,1; 60,2; 129,2
 interiora 102,1
 intus 16,8
 inuenio 45,2; 118,41*;
 142,2*
 inuoco 26,7; 49,15; 56,3;
 85,5.7; 101,3; 115,13
 ipse 47,15; 59,14; 61,6.7;
 77,38; 94,7; 99,3; 107,
 14; 148,5
 ira 6,2; 37,2; 84,5
 irascor 2,12; 84,6
 is 1,2.3; 2,11; 12,5; 32,
 18; 33,2.4.9.10.21; 36,
 40; 49,12.23; 60,8; 65,8;
 67,2; 68,19; 89,16; 95,6;
 96,10; 99,2; 102,1.2;
 104,4.5*; 106,1.8; 110,
 3.7; 111,1; 115,6; 118,
 7*; 126,1; 127,1; 135,
 26; 144,21; 146,11; 148,
 1-4.13.14; 149,1.6
 iudex 2,10; 148,11
 iudicium 36,28; 60,4*;
 100,1; 105,3; 110,7;
 118,7.108.137.149
 iudico 34,1; 42,1; 57,12;
 75,10; 81,3; 142,2
 iugiter 60,5; 104,4; 144,2.
 21
 iustifico 142,2
 iustitia 5,9; 16,15; 30,2;
 34,28; 35,11; 50,16; 70,
 2; 105,3; 118,7; 142,1.
 11
 iustus 10,6; 36,25; 67,4;
 111,7; 118,137
 iuste 81,3
 iuuenis 148,12
 iuxta 1,3; 50,3; 118,41.
 124.149.159
 labium 50,17; 62,4; 119,2;
 140,3
 labor (*subst.*) 24,18
 labor (*uerb.*) 16,5
 lacero 7,3
 laetifico 85,4; 91,5
 laetitia 50,14; 67,4; 99,2

- laetor 9,3; 13,7; 34,9; 39,
 17; 52,7; 67,4; 69,5;
 103,31
 languor 102,3*
 laudatio 60,2; 87,3
 laudo 29,13; 50,16; 62,4.
 8; 80,2; 105,47; 134,3;
 144,2; 145,2; 146,1;
 148,1-5.11.12; 149,5;
 150,6
 lauo 50,4
 laus 33,2; 34,28; 49,14;
 50,17; 65,8; 99,2; 118,
 169; 144,21; 148,14;
 149,1
 leo 7,3; 21,22
 leuo 9,33; 24,1; 62,5; 85,
 4; 120,1; 142,8
 lex 1,2; 73,19; 118,18.29.
 92.165
 libero 7,2; 18,14; 24,20;
 30,3.16; 33,5; 38,9; 42,
 1*; 49,15; 50,16; 68,19;
 69,2; 70,2; 78,9; 81,4;
 108,21; 118,170; 119,2;
 142,9
 lignum 1,3
 lingua 34,28; 50,16; 119,2
 longe 21,20
 loquor 49,1; 63,2; 118,76;
 144,21
 lumen 35,10; 148,3
 luna 148,3
 lux 26,1; 47,15*; 62,2

 magnifico 33,4; 103,1
 magnus 24,7*; 46,3; 50,3
 malus 111,7; 139,2
 malum 50,6; 96,10

 mandatum 111,1; 118,10
 mando 132,3; 148,5
 mane 87,14; 142,8
 mansuetus 149,4
 manus 9,33; 30,6.16; 35,
 12; 48,16; 62,5; 70,4;
 81,4; 89,17; 96,10;
 110,7; 137,8
 meditatio 118,92
 meditor 1,2; 34,28
 medium 109,2
 mel 118,103
 melior *cf.* bonus
 memini 24,7
 memoria 111,7
 mendacium 118,29; 119,2
 mirabilis 16,7; 88,6; 104,
 5; 106,8; 118,18
 miseratio 50,3; 68,17;
 102,4
 misereor 4,2; 6,3; 24,16;
 25,11; 26,7; 29,11; 40,5.
 11; 50,3; 56,2; 66,2; 85,
 3.16; 118,132; 122,3
 misericordia 6,5; 16,7;
 22,6; 24,7; 30,17; 32,18.
 22; 35,6.8.11; 43,26; 50,
 3; 51,3.10; 58,11.18; 60,
 8; 62,4; 65,20; 68,17;
 78,8; 84,8; 85,5; 88,15;
 93,18; 97,3; 100,1; 102,
 4; 106,1.8; 108,21.26;
 113,10; 118, 41.64.76.
 88.124.149.159; 135,26;
 137,8; 142,8; 143,2;
 146,11
 misericors 77,38; 85,15
 mitis 75,10
 mitto 56,4; 147,18

- modo 112,2*
 mons 47,15*; 49,11; 120,
 1
 moror 39,18; 69,6
 mors 12,4; 47,15; 115,15
 multitudo 50,3; 68,17
 multus 85,5; 118,165
 multum 50,4
 mundo 18,13; 50,4
 mundus 50,12
 munio 60,4
 munitio 30,4
 murmur 5,2

 ne 2,12; 6,2; 7,3; 9,33*;
 12,4; 21,20; 24,7; 25,9;
 26,9.12; 27,3; 35,12;
 37,2.22; 38,9; 39,18; 50,
 13; 54,2; 68,18; 69,6;
 70,12; 73,19; 78,8; 82,2;
 101,3; 118,10; 137,8
 nequando 12,5
 neque 6,2; 37,2; 49,9; 130,
 1
 nimis 78,8; 92,5; 103,1;
 111,1
 nisi 126,1
 n. quod 118,92
 noceo 70,4
 nolo 9,33; 84,6; 102,2
 nomen 8,2; 9,3; 19,8; 24,
 11; 33,4; 53,3; 60,6; 62,
 5; 65,4; 71,17; 78,9; 82,
 19; 85,11.12; 102,1;
 105,47; 108,21; 112,2;
 113,9; 115,13; 123,8;
 141,8; 142,11; 144,2.21;
 148,5.12.13
 nosco 31,5; 50,5; 142,8

 nouus 149,1
 nouissimum 60,3
 nox 1,2
 nunc 2,10

 obdormio 12,4
 obliuiscor 9,33; 73,19;
 102,2
 obprobrium 38,9
 obsecro 114,4; 118,76
 occultum 18,13
 occumbo 78,8*
 occupo 78,8
 oculus 12,4; 16,8; 32,18;
 118,18; 120,1; 130,1
 odi 67,2; 85,17; 96,10 (o-
 dite); 117,7 (odientes)
 oliua 51,10
 omnis 1,3; 7,2; 22,6; 24,
 18; 33,2.5.10*.11. 21;
 38,9; 46,3; 49,10.11; 50,
 4*.11; 64,6*; 65,4; 69,5;
 75,10; 82,19; 85,5; 86,7;
 102,1-3; 105,3; 127,1;
 142,2; 144,2.21; 148,
 2.3.11.14; 150,6
 operor 27,3
 opus 89,16.17; 91,5; 103,
 31; 110,3.7; 137,8
 oratio 4,2; 16,1; 53,4; 54,
 2; 60,2.6; 65,20; 83,
 9; 85,6; 87,3.14; 101,2;
 129,2*; 140,2; 142,1
 orbis 49,12
 ordinate 49,23
 os, oris 18,15; 19,8*; 21,
 22; 33,2; 50,17; 53,4;
 118,88.103.108; 140,3;
 144,21

- os, ossis 6,3; 33,21
 ostendo 24,4; 26,11; 30,17; 49,23; 79,8; 84,8

 parco 18,14*
 pariter 33,4
 pauper 9,33; 69,6; 73,19; 81,3.4; 85,1; 108,22
 paupertas 140,3
 pax 118,165
 peccator 1,1; 25,9; 27,3*
 peccatum 24,7.18; 31,1.5; 50,4.5.11; 78,9
 pecco 40,5; 50,6
 per 69,6*
 percipio 5,2*; 16,1; 53,4
 pereo 2,12; 118,92
 perficio 100,2
 perpetuum 47,15; 73,19
 persequor 7,2; 30,16
 perseuero 71,17
 peruenio 101,2*
 pes 35,12
 petra 30,4
 placeo 18,15; 146,11
 plaga 38,11
 plenitudo 49,12
 pono 38,9; 65,9; 72,28; 140,3
 populus 44,18; 65,8; 148,11.14
 porto 24,18
 potens 50,14
 praecedo 88,15
 praeceptum 118, 64.68. 124.135
 praeceo 88,15*
 praeparo 41,2
 praestolatio 38,8; 61,6

 (*uid. supra, ix n. 10*)
 praeualeo 12,5
 praeuenio 58,11; 87,14
 pressura 118,92
 pretiosus 35,8
 princeps 117,9; 148,11
 pro 69,6
 proba 10,6
 proicio 42,2; 50,13
 propinquo 72,28*
 propitiabilis 85,5
 propitior 24,11; 77,38; 78,9; 102,3
 propter 5,9; 6,5; 24,11; 26,11; 43,26; 49,8; 68,19; 78,9; 108,21; 113,10; 142,11
 propterea 44,18
 prosperor 1,3
 protectio 31,7; 60,5
 protego 16,8; 58,2; 142,9
 psallo 20,14; 100,1
 puer 36,25; 148,12
 pugno 34,1
 pupilla 16,8
 pupillus 81,3
 pure 2,12

 quaero 33,5.11; 39,17; 69,5; 104,4
 quam 8,2; 35,8; 62,4; 117,8.9; 118,103
 quamdiu 145,2
 quando 100,2
 quare 42,2
 quasi 16,8; 86,7
 quia 5,4; 24,5; 30,4; 35,8*; 36,28; 37,21; 40,5; 47,15; 55,10; 62,4*.8;

- 70,5; 78,8; 82,19; 85,1.
 4.7.17; 94,7; 106,9; 118,
 50; 142,2.10; 148,5*
 quicumque 55,4; 101,3
 quiesco 82,2
 quis, quid (*interr.*) 26,1;
 55,5; 117,6
 quod 26,13; 118,92
 quoniam 5,4*; 6,3; 15,1;
 24,11; 33,9.10; 35,10;
 50,5; 56,2; 58,10.17.18;
 68,17.18; 85,1*.3.7*;
 91,5; 99,3; 106,1; 108,
 21.22; 117,9*.21; 132,3;
 134,3; 135,26; 142,8;
 146,1; 148,5.13
 quoque 18,14

 recordor 19,8; 24,7; 78,8;
 97,3; 104,5
 rectus 26,11; 35,11; 118,
 137; 124,4; 142,10
 reddo 49,14; 50,14
 redemptor 17,2*; 18,15
 redimo 25,11; 33,23; 43,
 26; 48,16; 68,19; 102,4
 refugium 58,17
 renouo 50,12
 requies 131,14
 requiro 76,3*
 resisto 58,2
 respicio 24,16; 68,17;
 85,16; 118,132
 retributio 102,2
 reuelo 118,18
 reuertor 6,5
 rex 2,10; 5,3; 46,3.7; 73,
 12; 148,11
 riuulus 1,3

 riuus 125,4

 sacrificium 50,19
 saeculum 44,7.18; 47,15;
 51,10; 103,31*; 132,3*
 saluator 16,7; 24,5; 26,9;
 64,6; 69,6; 143,2
 saluo 6,5; 7,2; 11,2; 21,
 22; 30,2.17; 42,1; 53,3;
 56,4; 70,2.4; 81,4; 85,
 16; 105,47; 108,26; 114,
 4; 139,2; 147,18*
 salus 34,3.9; 37,23; 50,
 16; 59,13; 61,7; 68,30;
 107,13; 117,21; 118,41
 salutare 26,1; 39,18;
 49,23; 84,8
 saluus 3,7; 53,3*; 75,10;
 79,3.8; 108,26*; 118,
 117
 sanctus 28,2; 33,10; 36,
 28; 42,1; 50,13; 96,10;
 102,1; 105,47; 115,15;
 144,21; 148,14; 149,1.5
 sanctum 62,3
 sanguis 50,16 (*pl.*)
 sano 6,3; 40,5; 102,3
 satio 106,9*
 saturo 106,9
 scandalum 118,165
 scelus 24,7
 scio 35,11; 49,11; 55,10;
 82,19; 99,3
 scutum 27,7; 34,2
 secundum 24,7; 50,3; 68,
 17; 108,26; 118, 88. 108.
 116.149.169.170
 sed 1,2; 113,9
 sedeo 1,1

- semita 24,4; 26,11
 semper 33,2; 49,8; 50,5;
 104,4*
 sempiternus 51,10; 111,7
 sempiternum 29,13; 74,
 10; 85,12; 103,31;
 131, 14; 144,2
 senesco 36,25
 senex 148,12
 sequor 37,21
 sermo 18,15
 seruio 2,11; 99,2
 seruo 58,10; 60,8; 63,2;
 139,2*; 140,3
 seruus 18,14; 26,9; 30,17;
 33,23; 68,18; 85,4.16;
 89,16; 118,76.124; 129,
 2*; 142,2.12
 si 49,12; 138,8
 sic 41,2; 62,3.5
 sicut 32,22; 41,2; 51,10;
 118,76; 125,4; 140,2
 signum 85,17
 sileo 82,2
 silua 49,10
 sine 15,2
 siquidem 36,25
 sitio 62,2
 sol 71,17; 148,3
 soluo 84,5; 147,18
 solus 50,6; 82,19; 148,13
 spero 7,2; 15,1; 16,7; 30,
 2; 32,22*; 33,9; 51,10;
 56,2; 60,5; 70,1; 117,8.9
 spes 45,2; 60,4; 64,6*;
 72,28; 90,9
 spiritus 30,6; 50,12-14.
 19; 142,10; 147,18*
 spiro 150,6
 stabilis 50,12
 stella 148,3
 sto 1,1; 133,1
 stultus 38,9
 sublimis 148,13
 subsequor 22,6
 super 12,3; 30,17; 32,18.
 22; 46,3; 66,2; 82,19;
 89,16.17; 118,103; 128,
 8; 148,4
 superbia 35,12
 superbus 18,14
 supero 107,14*
 surgo 3,7; 9,33*; 43,26;
 75,10
 susceptor 61,7
 suscipio 68,30
 suscito 79,3
 sustento 16,5; 93,18
 tabernaculum 60,5
 taceo 29,13; 82,2
 tamquam 1,3
 tempus 1,3; 30,16; 33,2;
 105,3
 terra 2,10; 8,2; 26,13; 46,
 3; 49,12*; 57,12; 60,3;
 64,6*; 65,4; 75,10; 82,
 19; 118,64; 123,8; 142,
 10; 148,11.14
 terreo 55,4
 testimonium 92,5; 118,36.
 88
 thronus 44,7
 timeo 14,4; 26,1; 32,18;
 33,10; 55,5; 60,6; 61,7;
 85,11; 111,1.7; 117,6;
 127,1; 136,9; 146,11
 timor 2,11; 63,2

- tollo 38,11
 totus 34,28; 51,3; 85,3.
 12; 110,1; 137,1
 trado 26,12; 27,3; 73,19
 transeo 56,2
 transplanto 1,3
 tremor 2,11
 tribulatio 45,2; 49,15; 58,
 17; 59,13; 76,3; 85,7;
 101,3; 107,13
 tribulo 26,12; 59,14;
 68,18
 tristis 60,3
 turbo 6,4
 turris 60,4

 uacuus 106,9
 ualde 6,4
 ualidus 45,2
 uanus 59,13; 107,13
 uelociter 30,3; 101,3
 uenio 35,12; 79,3; 94,6;
 100,2; 101,2; 118,41.
 170; 120,1; 142,2
 uerbum 5,2; 53,4; 118,
 116.169; 147,18
 uere 57,12
 ueritas 24,5; 60,8; 85,11;
 88,15; 110,7; 113,10;
 116,2
 uero 77,38
 uerumtamen 48,16
 uestigium 16,5
 uetus 78,8
 uia 1,1; 2,12; 5,9; 24,4;
 26,11; 85,11; 100,2;
 118,29.116*; 127,1;
 142,8
 uictima 49,8

 uideo 16,15; 24,18; 26,13;
 33,9; 35,10; 36,25; 62,3;
 85,17; 118,18.153
 uigilo 126,1
 uinum 42,1*
 uir 1,1; 33,9; 42,1; 111,1;
 139,2
 uirens 51,10
 uirgo 148,12
 uirtus 20,14*; 59,14; 104,
 4
 uiscera 50,12
 uita 22,6; 35,10; 62,4
 (*pl.*).5; 63,2; 65,9;
 73,19; 102,4; 132,3;
 145,2
 uitulus 49,9
 uiuifico 118, 50.88.149.
 159; 142,11
 uiuo 26,13; 118,116;
 142,2
 ulciscor 53,3
 ultor 56,3
 ultra 71,17
 umbra 16,8; 56,2; 62,8
 umquam 12,4
 unde 120,1
 unicus 85,11
 uniuersitas 49,11
 uniuersus 8,2; 148,11
 unus 33,21
 uolo, uis 111,1
 uoluntarium 118,108
 uoluntas 1,2; 142,10
 uotum 49,14
 uox 26,7; 63,2; 65,8; 76,
 2; 85,6; 118,149; 129,2;
 140,1
 usque 112,12; 132,3

usquequo 6,4; 12,3 79,3; 85,11.17*; 105,47;
ut (*coni.*) 7,3; 16,5*; 29, 141,8; 142,10; 146,11*
13; 62,3; 69,2; 75,10; uultus 95,6; 118,170

INDEX NOMINVM

Iacob 13,7; 52,7; 74,10
Iesus 50,14; 78,9; 84,5;
149,4 (*uid. supra, ix n.*
10)
Israhel 13,7; 52,7; 105,48
(*uid. supra, ix n. 10*)

Laurentius Bonincontrius Miniatensis

De rebus naturalibus et divinis Zwei Lehrgedichte an Lorenzo de' Medici und Ferdinand von Aragonien

Von Stephan Heilen

1999. 679 Seiten. Geb. DM 218,-/ÖS 1.591,-/SFr. 194,-.
ISBN 3-598-77678-0 (Beiträge zur Altertumskunde 129)

Der Humanist Lorenzo Bonincontri da San Miniato (1410–ca. 1491) führte, in jungen Jahren verbannt, ein bewegtes Leben im Dienste verschiedener Fürsten. Nach langen Jahren als Offizier und Prinzenenerzieher in Neapel lehrte er, inzwischen begnadigt und eng befreundet mit Marsilio Ficino, Giovanni Pontano u. a., als Professor an den Universitäten von Florenz und Rom. Aus seinem umfangreichen Werk (Dichtungen, Kommentare, Biographien, Historiographie, Traktate, Prognosen etc.) werden hier die beiden gleichnamigen Lehrgedichte *De rebus naturalibus et divinis* (um 1470), für die Bonincontri 1484 in Rom zum zweiten *poeta laureatus* der Neuzeit gekürt wurde, erstmals in Form einer kritischen Edition zugänglich gemacht. Sie umfassen je drei Bücher und behandeln, inspiriert vor allem durch Lukrez und Manilius, ein weites Themenspektrum: Physik und Kosmologie, Astronomie und Astrologie, Philosophie und Theologie, Medizin, Humoralpathologie und Diätetik, Biologie und Psychologie, Geographie, Geschichte, Meteorologie etc. Die Einleitung bietet ausführliche Beschreibungen aller Textzeugen und eine Analyse der Textgenese; die eigentliche Edition bietet den Text mit drei Apparaten (Textkritik, Testimonien, Similien) und umfangreichem Scholienmaterial.

K · G · Saur München · Leipzig

Moribus antiquis res stat Romana

Römische Werte und römische Literatur
im 3. und 2. Jh. v. Chr.

Von Maximilian Braun, Andreas Haltenhoff,
Fritz-Heiner Mutschler

2000. 376 Seiten und 12 Seiten Tafelanhang. 15,5 × 23,5 cm
Geb. DM 158,-/ÖS 1.153,-/SFr. 142,-.
ISBN 3-598-77683-7 (Beiträge zur Altertumskunde 134)

Das bekannte Enniuswort, daß auf „den alten Sitten und Männern die römische Sache ruhe“, akzentuiert treffend die große Bedeutung, die der *mos maiorum* als Inbegriff von Wertvorstellungen, Leitbildern und Reglements, welche als verpflichtendes Erbe der Vorväter aufgefaßt wurden, in der römischen Gesellschaft besaß. Es überrascht nicht, daß dieser normative Komplex als Ganzes oder in einzelnen Teilen schon durch die frühe römische Literatur immer wieder thematisiert und eingepreßt wird. Wie dies geschieht, untersuchen die Beiträge dieses Bandes, der aus der Arbeit des Sonderforschungsbereiches „Institutionalität und Geschichtlichkeit“ an der Technischen Universität Dresden hervorgegangen ist. Neben Aufsätzen zu den verschiedenen literarischen Kommunikationsformen, wie Inschriften, Epos, Geschichtsschreibung, Tragödie, Komödie und Satire, treten Abhandlungen über den *mos maiorum* als Mittel der Selbstdefinition, das Wesen der römischen Werte oder das Verhältnis von *ius* und *mos* in der Rechtspraxis. Auch die Repräsentation römischer Wertvorstellungen in den archäologischen Zeugnissen wird berücksichtigt.

K · G · Saur München · Leipzig